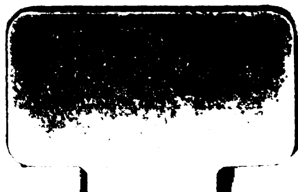

Google

VE
RI
TAS

Till Karl Hedberg
Vänskapligen från förf.

STOR-KLAS OCH LILL-KLAS

SAGOSPEL I SJU TABLÅER

EFTER GAMLA SAGOR

AF

GUSTAF AF GEIJERSTAM

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

PERSONER:

STOR-KLAS.
INGRID, hans hustru.
UNDANTAGS-GUMMAN.
LILL-KLAS.
KAJSA, hans hustru.
GAMLE-MOR.
KLOCKAREN.
BONDEN.
BONDHUSTRUN.
OXMOTAREN.
SANKTE-PER.
ANDERS PETTER, } drängar hos Stor-Klas.
ERKER,
MALENA, } pigor hos Stor-Klas.
MAJA,
JON.
KARL PETTER.
JONAS I GÄRDSLÖSA.
PER I TRÄSKET.
SVEN ANTON.
NISSE I BO.
LILLA LUDDE.

Kyrkfolk, stadsbor, landtfolk, gubbar, gummor, drängar och pigor.

———

STOCKHOLM
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1908.

FÖRSTA TABLÅN.

När ridån går upp är det skymning. Och månskenet håller på att blekna bort.

Älfvorna sitta lägrade i gröngräset. Under trappan smyger sig TOMTEN fram.

TOMTEN. God morgon, älfvor.

ÄLFVAN. God morgon, tomte! Hvad gör du här?

TOMTEN. Jag vaktar huset åt Lill-Klas.

ANDRA ÄLFVAN. Hvad får du för det?

TOMTEN. Jag får mjölk och gröt hvar torsdagsnatt, och jul och midsommar får jag smör i gröten.

FÖRSTA ÄLFVAN. Hvad ger du Lill-Klas för det?

TOMTEN. Allt hvad jag kan. Jag räknar inte. För jag tycker om honom.

TREDJE ÄLFVAN. Hvarför tycker du om honom då?

TOMTEN. För det första därför att han är fattig. För det andra därför att man någon ska tycka om. Och för det tredje därför att Lill-Klas inte har några andra vänner.

ÄLFVORNA (*skratta*).

TOMTEN. Hvad skrattar ni åt?

ANDRA ÄLFVAN. Har Lill-Klas inga andra vänner än dig?

FÖRSTA ÄLFVAN. Han har oss också.

TREDJE ÄLFVAN. Han har alla de underjordiske. Alla, som tissla i skogen. Alla, som rissla i vattnet.

TOMTEN. Hvarför har han dem då?

ANDRA ÄLFVAN. Därför att han är god. — Blef du ledsen, tomte, för att du inte är ensam om Lill-Klas?

TOMTEN (*skakar på hufvudet*).

FÖRSTA ÄLFVAN. Skynda dig, tomte! Låt oss öfva oss till midsommardansen.

(*De dansa. Så småningom försvinna alla. När scenen är tom, går solen upp.*)

En solig söndagsmorgon utanför Lill-Klas' stuga. Hans lilla häst står bunden vid gärdsgården. Man ser ett kuperadt landskap, hvarigenom slingrar en å. Björkbackar med frisk grönska slutta på båda sidor ned emot åbrädden. Längst bort i synranden blåna konturerna af en skog, mot hvilken reser sig tornet af en kyrka.

LILL-KLAS (*kommer med klaveret i hand. Han går leende fram mot stugans öppna fönster, böjer sig in och nickar*). God morgon, Kajsa!

KAJSA (*innanför*). Är det du, Klas?

LILL-KLAS. Hvem skulle det annars vara?

KAJSA. Hvar kommer du ifrån?

LILL-KLAS. Jag kommer från skogen.

KAJSA (*ut på trappan*). Hvad gjorde du där?

LILL-KLAS. Jag vet inte. Jag tror, jag såg på solstrålarna... ja... och mossan på stenarna. Och så såg jag att himlen lyste blå mellan tallarna.

KAJSA (*skakar på hufvudet*). Den, som skrattar om morgonen, får gråta innan kvällen. Har du varit och hämtat Stor-Klas' hästar?

LILL-KLAS. Ja, det har jag.

KAJSA. Nå, hvad sa' han då?

LILL-KLAS (*undviker frågan*). Hör du, hvar är prinsen? Sofver han än? Jag har inte sett honom i dag.

KAJSA. Jo. Han sofver. — Nej du, inga undanflykter. Hvad sa' Stor-Klas.

LILL-KLAS. Jo, han sa' att om jag en gång till säger: Hopp, alla mina hästar, så slår han min häst för pannan, så att han ligger död som en sten. Men det ska du inte bry dig om. För det menar han inte.

KAJSA. Ja, jag tror, att han menar det.

LILL-KLAS. Hvarför ska du tro alla människor om ondt?

KAJSA. Det gör jag inte. Men Stor-Klas är ond. Och därför tror jag ondt om honom.

LILL-KLAS (*ställer ifrån sig klaveret*). Hvarför ska du alltid göra mig ledsen? Jag kom hem nu och var så glad. Solen sken så vackert. Och jag kom hem, därför att jag tänkte spela för dig. Men nu är det ingenting bevändt med alltsammans. (*Han sätter sig ned på trappan.*)

KAJSA (*fram till honom*). Du är som ett barn, Klas. Ska du då aldrig bli karl?

LILL-KLAS. Låt mig vara ett barn då. Ska, du hindra mig ifrån det?

KAJSA. Vi äro fattiga, Klas! Därför törs jag inte annat.

LILL-KLAS. Jag ska visa dig, att om det behöfs, ska jag nog vara karl.

GAMLE-MOR (*kommer in*). Hvad grälar ni om på söndagsmorgonen?

LILL-KLAS. Jag är glad. Och då kommer Kajsa och säger, att jag får inte vara glad, därför att jag är fattig.

GAMLE-MOR. Herre Gud, barn, hvad har du att vara glad åt?

LILL-KLAS. Det vet jag inte. Men jag tycker, att jag har allting.

GAMLE-MOR. Så han säger! Så han säger!

LILL-KLAS. Minns du inte, Kajsa, när jag kom här först bara med dig och mina tomma händer och min lilla häst? Då fanns här inte så mycket som en väg en gång i björkbacken. Stenig var den, och ingen ville flytta hit.

GAMLE-MOR. Marken var Stor-Klas'. Håhåjaja!

LILL-KLAS. Ja, men jag bröt upp marken. Jag fällde timmer, röjde väg, gräfde brunn och byggde stugan. Allt som här står är mina händers verk. Allt.

GAMLE-MOR. Men du rår ändå inte om'et. För marken är Stor-Klas'.

LILL-KLAS. Inte behöfver jag afundas honom den.

GAMLE-MOR. Nej, men sex dagar i veckan får du träla för honom — du och din lilla häst. Det är för att marken inte är din.

LILL-KLAS. Ja, men på den sjunde får jag låna hans hästar alla fyra. Så är det uppgjordt.

GAMLE-MOR. Ja, ja. Ungt folk vill giftas. Och då går de in på allting.

LILL-KLAS. Hvarför sa' du mig inte det, när jag bodde i byn och Kajsa och jag först blef bekanta?

GAMLE-MOR. Hade du det så bra då?

LILL-KLAS (*fundersamt*). Jag har det nog bättre nu. Annat vill jag inte säga. — Men då var jag lös och ledig. Alla pojkarna och flickorna stodo på min sida. Och vi var sams om det, att vi skulle hålla ihop emot Stor-Klas. Stor-Klas var busen för oss allihop. Hur kom det till att vi inte höll ihop? Kan någon säga mig det? Var det därför, att vi allihop ville gifta oss?

KAJSA. Nej, men hur kan du säga det?

LILL-KLAS. Jo, det var nog så. Ingen af dem allesammans hade någonting. Och så gick de till Stor-Klas. Den ene lånade han pengar och den andre mark. Och så satt de fast. Stor-Klas lockade. Och då måste de hoppa.

GAMLE-MOR. Men du svor då på, att du skulle aldrig hoppa.

LILL-KLAS. Jag gjorde så, ja. Och jag gick heller inte till Stor-Klas. Ty när han fick reda på, hur det var fatt mellan mig och Kajsa, då var

det han, som kom till mig. Han sa' att han alltid hade varit min vän. Och när man kommer underfund med honom, så är han inte så elak. Han sa' också, att han alltid hade tyckt om mig, och att allt hvad elaka människor pratade om honom bara var missförstånd.

KAJSA. Tror du inte, att hans vänskap kommer surt efter? (*Man hör ett barn skrika inne i stugan.*)

LILL-KLAS. Ångrar du dig, Kajsa? När du tänker på, hvem du har därinne.

KAJSA (*kysser honom*). Du är en riktigt rar pojke. Det är du i alla fall. (*In i stugan.*)

LILL-KLAS (*ser efter henne*). Hvar och en tycker om sitt. Jag tycker mest om henne, och hon tycker mest om pojken.

GAMLE-MOR (*sätter sig på bänken*). Det är, som det ska vara.

LILL-KLAS (*tar klaveret och börjar kvintilera*).

GAMLE-MOR. Hör du, Klas, kan du inte låta bli att säga »hopp, alla mina hästar», som du och Stor-Klas nu har trätt om så länge?

LILL-KLAS. Jo då, det kan jag nog.

GAMLE-MOR. Jag förstår inte, hvad det kan vara för roligt med det.

LILL-KLAS. Jo, ser du, när jag går där och hela veckan förut har gått och arbetat för honom, och jag så ser alla hästarna för mig och vet, att jag arbetar för mig — då — ja, då spritter det i hela kroppen på mig, och då kan jag rakt inte låta bli. Då ropar jag, så det ekar i bergena »hopp, alla mina hästar!»

GAMLE-MOR. Men hvarför ska du just säga det, när folk går förbi?

LILL-KLAS. Inte kan man säga: »hopp, alla mina hästar!» när ingen hör'et.

GAMLE-MOR. Hvarför inte?

LILL-KLAS. Nej, det låter så dumt. — Men nu ska vi inte tala om det, morsgumman. (*Kyrk-*

folk kommer på vägen och går förbi.) Nu får jag snart gå ut på arbete. (*Ser in genom fönstret.*) Nej, se stora karlen åter hos mamma. Gud, hvad det är vackert att se på!

KAJSAS RÖST. Titta inte hit, du!

LILL-KLAS. Jag blir afundsjuk. Det blir jag. Ajö nu, Kajsa! Ajö, Gamle-mor!

GAMLE-MOR. Kom ihåg, att du inte ropar: »hopp, alla mina hästar» en gång till.

LILL-KLAS (*vänder sig om*). Jag ska inte göra det. Jag ska inte.

(*I detsamma kommer Stor-Klas och Ingrid på väg till kyrkan.*)

STOR-KLAS. God dag, Lill-Klas! Hvart ska du gå?

LILL-KLAS (*tar mössan i hand, blir undfallande och mjuk*). Jag ska gå och arbeta.

INGRID (*storväxt och dryg*). Vet du inte, att Gud sagt, att på sjunde dagen ska man hvila?

LILL-KLAS. Det har jag inte råd till. Jag är för fattig.

STOR-KLAS. Hvarför är du det då?

LILL-KLAS. Det vet jag inte.

STOR-KLAS. Då ska jag säga dig det. För det står i bibeln. En sofvare måste rifna kläder bära, står det.

LILL-KLAS. Ja, men om jag nu arbetar hela veckan för Stor-Klas, när ska jag då arbeta för mig själf?

STOR-KLAS. Du skulle ha ställt dig så, att du inte behöft arbeta annat än för dig själf.

LILL-KLAS. Hur skulle jag ha burit mig åt då?

STOR-KLAS. En dåre kan fråga mer än sju visa kan svara. (*Kajsa kommer ut.*) Har du barn också?

LILL-KLAS. Ja, det har jag.

INGRID. Kors i Jössu namn!

STOR-KLAS. Du borde riktigt skämmas. (*Om Gamle-mor.*) Hvem är det?

LILL-KLAS. Det är Kajsas mor.

STOR-KLAS. Försörjer du henne också?

LILL-KLAS. Ja, gunås, det är nog klent — men jag försöker.

STOR-KLAS. Då skulle jag ha varit ute och kört, innan solen var oppe, om jag vore som du. Men kom ihåg, hvad jag har sagt: Säger du »hopp, alla mina hästar», så slår jag din häst för pannan, så han ligger död som en sten.

LILL-KLAS (*med mössan i hand*) Jag skall komma ihåg det.

STOR-KLAS. Kom ihåg att jag har sagt det.

LILL-KLAS. Jag ska aldrig göra så mera.

STOR-KLAS. Ty, jag står vid hvad jag säger. Nu gå vi, mor, annars kommer vi för sent i kyrkan. (*De gå. Lill-Klas går fram och smeker sin häst.*)

KAJSA (*fram*). Hvad ville han?

LILL-KLAS. Asch, han ville ingenting.

GAMLE-MOR. Jag hör litet illa. Men jag ser, att han ville dig ondt.

LILL-KLAS. Han sa' ingenting, säger jag. Han sa' bara detsamma, som när vi sist träffades.

KAJSA. Att han skulle slå ihjäl din lilla häst. Å, Klas! (*Börjar gråta.*)

LILL-KLAS. Du ska inte gråta. Ty ännu har ingenting i lifvet tagit kol på mig. Eller hvad säger du, Brunte?

GAMLE-MOR. Vänta du, tills olyckan kommer, och du inte kan stå emot.

LILL-KLAS. Sådan olycka finns inte. Brunte och jag reder oss nog.

GAMLE-MOR. Oj, oj, oj, hvad du har lefvat kort!

KAJSA (*gråtande*). Stor-Klas, som är mäktig, och du, som är rakt ingenting.

LILL-KLAS. Är han mäktig? Jag är mycket mäktigare än han. Hela världen är min, du är min, gossen där inne är min, och något annat be-

höfver jag inte. Jag skall säga dig en sak, Kajsa. Men då får du inte gråta.

KAJSA. Hvad skulle du då säga?

LILL-KLAS (*löser hästen*). Jo, du. Det är jag, som är stor, och han, som är liten. Det är jag, som är den riktige Stor-Klas, fastän ingen vill tro det.

KAJSA (*ler*). Ack, du Klas!

LILL-KLAS. Jag får väl försöka att lefva ändå då. (*Smäller med piskan i det han går.*) Hopp, alla mina hästar! (*Ut med hästen.*)

KAJSA (*i det hon ser efter honom*). Nog tycker jag, att ingen i hela världen mer än han skulle heta Stor-Klas. Ty ingen mer än han förtjänar det. Men se, så'nt ska man inte säga.

GAMLE-MOR. Nej, det ska man inte. För då bli karlarna högfärdiga.

KAJSA (*fram och sätter sig bredvid Gamle-mor*). Men det är allt bra svårt ibland att låta bli. När jag ser Klas kry, modig och litet galen, då tycker jag bäst om honom.

GAMLE-MOR. Modet är bra likt öfvermod, tycker jag, och galenskapen — det är galenskap och därmed basta. Låt honom aldrig veta, att du är lika tokig som han. Då går allting sönder.

KAJSA. Det tror jag ibland. Men ibland tror jag det inte.

GAMLE-MOR. Hvarför det då?

KAJSA. Han skulle bli så glad.

GAMLE-MOR. Vår Herre bevare dig för den glädjen. Då hade du se'n inga händer me'n.

KAJSA. Men hvarför det?

GAMLE-MOR. Därför att i giftas som i allting annat är det den starkaste som rår. Och den starkaste är den, som inte säger för mycket.

KAJSA. Men han gör ju allting för mig.

GAMLE-MOR. Vis vas.

KAJSA. Han har byggt stugan, fällt timret och allt, hvad han sa' nyss. Men han har gjort mycket mer. Han är glad från morgon till kväll. Han hjälper mig. Han bär hem vatten. Han hjälper till i lad'gård'n. Han hugger ved och späntar stickor. Och hvad gör jag? Ibland tycker jag bara, att jag tar emot.

GAMLE-MOR. Det är ju bra för dig det, vet jag.

KAJSA. Ja, men kan det vara rätt?

GAMLE-MOR. Har du inte födt honom hans barn, kanske?

KAJSA. Hvad menar I med det, mor?

GAMLE-MOR. Jag menar, att det ska du aldrig glömma. Och skulle han glömma det, så är det du, som ska påminna honom.

KAJSA. Det glömmer han aldrig.

GAMLE-MOR. Jojo men, hvad det kan hända. Det är det bästa man kan ha att slå i halsen på karlarna. Hvem är det där?

SANKTE PER kommer in. Han är klädd i grå munkdräkt, en smula underlig, med kapuschong på ryggen, barhufvad och sandaler. På ryggen bär han en ränsel, på hvilken är bundet laxspö med flugor.

SANKTE PER. Guds frid på söndagsmorgon!

GAMLE-MOR. Guds frid tillbaka!

KAJSA. Guds frid!

GAMLE-MOR. Kommer han långväga ifrån?

SANKTE PER. Åja. Som man tar'et. Jag har i alla fall inte mitt rätta hem här. Annars har jag blifvit en smula törstig. Har I nå'n mjölk åt mig, mor?

KAJSA. Jag ska se åt. (*Går in.*)

SANKTE PER. Det var rart. Vet I hvem som bor i den stora gården ute på gärdet?

GAMLE-MOR. Tror jag det! Där bor Stor-Klas.

SANKTE PER. Är han så stor då?

GAMLE-MOR. Måtte fäll det. Efter han rår om hela byn och skogen och ängen och allt man kan se.

SANKTE PER. Hur har han blifvit så rik då?

GAMLE MOR. Ja, säg det. Han har väl stulit på hederligt vis. Inte vet jag.

SANKTE PER. Stjäl de på hederligt vis här i trakten?

GAMLE-MOR. Somliga gör det på ett vis och somliga på ett annat.

SANKTE PER. Hvad är det för skillnad då? Stjäla och stjäla — det tycker jag kan komma på ett ut.

GAMLE MOR. Jo, det är den skillnaden, att de, som stjäl på hederligt vis, de blir rika och ärade af alla. Men de andra bli satta i kistan.

SANKTE PER. Nå, de som inte stjäl då?

GAMLE-MOR. Det finns ingen mer än Lill-Klas, som inte gör det. Och han är min måg.

SANKTE PER. Då har väl han bäst anseende här i landet?

GAMLE-MOR. Fasen heller, hade jag så när sagt. Han har inte något anseende alls.

SANKTE PER. Ja, men hur kan det komma sig?

GAMLE-MOR. Ja, han är så fattig, så han får arbeta för andra.

SANKTE PER. Men de andra — de får väl också arbeta?

GAMLE-MOR. Ja, det förstås. Men inte för andra. Det är det, som är skillnaden.

SANKTE PER. De, som inte vilja arbeta för andra —

GAMLE-MOR. Ja, de stjäl.

SANKTE PER. Det här går rundt för mig. Än de andra då?

GAMLE-MOR. Hvilka de andra?

SANKTE PER. De, som inte stjäl.

GAMLE-MOR. Det är ju bara Lill-Klas, vet jag,

SANKTE PER. Är han så liten då?

GAMLE-MOR. Nej, men han kallas så.

SANKTE PER. Det måtte vara en farlig karl, den där Stor-Klas.

GAMLE-MOR. Ja, de säger så. Och inte vet jag, hvad som är sant. Men så mycket vet jag då, att undantagsgubben, som de hitta på skogen, han hade inte dött af sig själf. Och det finns mycket mer, bara man gitte rota i't. Och så är han så vådligt stark! Han lyfter en tunna säd på rak arm, och en dräng, han hade, stoppa' han i en säck, hela karl'n, och häfde'n i ån. Gu' gjorde han så.

SANKTE PER. Har I ingen länsman här?

GAMLE-MOR. Han bor väl för långt bort, kan jag tänka mig.

KAJSA (*ut med mjölken*). Signé drycken!

SANKTE PER (*dricker*). Tack, det smakte godt. — Där borta hos Stor-Klas — det var ju så han hette — där fick jag ingen mjölk.

KAJSA. Det kommer sig af, att de har för godt om'et.

SANKTE PER. Där bussa de en arg hund på mig. Men det skulle de inte ha gjort. För jag är långsint.

GAMLE-MOR. Det är rätt. Kan han göra dem något, så gör!

SANKTE PER. Folk tror om mig, att jag är en sympatisk och godlynt person, som tar världen lätt. Det är en gammal historia. Men det är ett misstag. (*Tar sina don.*) Tack ska ni ha för välfägnaden.

KAJSA. Det var så litet.

SANKTE PER. Litet, men godt. Och så ska I hälsa Lill-Klas. Säg honom, att jag tycker om honom.

GAMLE-MOR. I har ju aldrig sett'en en gång.

SANKTE PER. Det är detsamma. Jag har mina idéer. Och jag tycker om karl'n ändå. Och den dag kan komma, när han har nytta af att

stå väl med mig. Jo jo men. Det är mycket, som går genom mina händer, ska jag säga. (*Tar upp en lergök ur fickan.*) Gif honom den här.

KAJSA. Det är ju en lergök.

SANKTE PER. Det kan man säga. Men man kan också säga, att det är något helt annat. Säg honom, att det ska vara tack för mjölken. Men bed honom akta den väl. För kommer han någon gång i riktig knipa, så kan han blåsa på den, och då ska han få se, att det reder sig.

KAJSA. Men hvem är I då?

SANKTE PER. Det ska jag säga Lill-Klas själf, när han blåser efter mig på lergöken. Ajö så länge. (*Ut.*)

KAJSA. Så underlig han var.

GAMLE-MOR. Det var en skojare, det tror jag.

KAJSA. Det var väl aldrig . . . den onde själf?

GAMLE-MOR. Prat. För det första hade han ingen svans, för det andra drack han mjölk, för det tredje luktar det inte svafvel efter honom. Och för det fjärde och sista så tror jag'et inte. — Seså, nu skriker ungen igen.

KAJSA (*stoppar lergöken i fickan*). Allra minsta lille Klasen, skrik inte! (*In.*)

GAMLE-MOR (*ensam*). Det är lugnt ändå, när man kommit så långt med barnen, så en inte behöfver hvarken vagga eller amma dem. (*Stiger upp, lyssnar.*) Hvad är det? Det låter som tramp af fötter — som om någon sprang och skrek — Kajsa! Kajsa!

KAJSA (*i fönstret*). Tyst! Nu skrek det igen!

GAMLE-MOR. Jesus Maria! Hvad är det?

KAJSA. Det är Klas!

(*Lill-Klas kommer rusande in. Hans ansikte är förvridet. Han kan inte tala.*)

KAJSA. Hvad är det, Klas?

LILL-KLAS. Död och helvete! Han har slagit min häst!

GAMLE-MOR (*arg*). Du har inte kunnat hålla din fördömda käft naturligtvis.

LILL-KLAS. Min häst! Min lilla häst! (*Han faller framstupa på marken i häftiga snyftningar. Det blir tyst för en stund.*)

GAMLE-MOR. Hjälpe gud i himmelen! Nu är det ute med oss.

KAJSA (*fram till honom*). Klas! (*Högre och ömmare.*) Klas!

LILL-KLAS. Det är så svårt, så svårt!

KAJSA. Res på dig, Klas! Du är ju en man.

LILL-KLAS. Ska man inte kunna få gråta, för att man är en man? (*Reser sig.*) Hvad vill ni, jag ska göra? Säg mig det? Och jag ska göra det.

KAJSA. Hur gick det till, Klas?

LILL-KLAS. Hur ska jag kunna säga dig det? Jag trodde ju att han var min vän. Jag trodde aldrig, att han ville mig så illa. Å! Det brann sol i luften. Jag såg lärkorna, som små kvittrande punkter. Jag såg folket, som gick till kyrkan. Och jag tyckte, att det var frid på jorden. Jag tänkte inte på någonting annat än det. Och så sa' jag det — det, som jag inte skulle få säga.

KAJSA. Och just då kom han?

LILL-KLAS. Ja.

GAMLE-MOR. Det var då en fans otur.

(*Stor-Klas kommer. Med honom kommer en skara folk, hvaraf en dräng skjuter den döda hästen på en kärra.*)

STOR-KLAS. Nu kommer jag här, för att du ska se, att jag inte tänker behålla hästen. Och jag har vittnen på det, det har jag också.

LILL-KLAS. Jag tänker, jag har vittnen på, att du slagit hästen också?

RÖSTER. Vi kan vittna!

STOR-KLAS. Jag skulle vilja se den, som törs vittna mot mig. (*Tystnad.*) Jag vill hoppas det. Och du, Lill-Klas — var du nöjd med det, som det är. Ty jorden är min. Och kan du inte betala arrendet, så vräker jag dig.

LILL-KLAS. Jag kan inte göra dagsverken nu, när hästen är död.

STOR-KLAS. Ja, det blir din sak. Du skulle ha varit lagom stor i truten, så stod du inte, där du nu står.

EN GUBBE. Du sa' inte sant, när du skrek: »Hopp, alla mina hästar!» Det var ju bara en, som var din. De andra var Stor-Klases. Och lögnen straffar sig själf.

LILL-KLAS. De var i alla fall mina på sönda'n.

EN GUMMA. Och så var du öfvermodig! Du satte dig opp mot dem, som makten hafva. Sådant slutar aldrig väl.

LILL-KLAS. Håll med Stor-Klas, så får du låna ur kistan hans. Rent språk med detsamma!

EN DRÄNG. Du var oärlig också. Ty du prålade med lånta fjädrar. Det gör ingen, som har den sanna stoltheten.

LILL-KLAS. Jag har nog alla emot mig i dag, hör jag.

STOR-KLAS. Du har det, ja. Men nu ska du komma ihåg, att hvad som skett, har skett dig till varning. Och så ska du betala mig arrendet för framtiden. Ty människan måste göra alla rätt.

LILL-KLAS. Hör du, Stor-Klas, och ni alla, som följt med hit, för — att vara vittnen, tror jag, att Stor-Klas sa'. — Jag tycker, att ni ser ut, som om ni kommit på begrafning. För så vackert och gudfruktigt talar ni. Och du, Stor-Klas, du är väl prästen, du, efter du går i spetsen och talar mest. Liket är emellertid inte i jorden än, och fast det inte är brukligt, att de sörjande tala vid grafölet, så har jag nu lust att gå prästen i förväg och hålla liktalet själf.

STOR-KLAS. Det ska bli lustigt att höra på!

GAMLE-MOR. Tänk på, hvad du gör, Klas!

KAJSA. Nej, nu står jag på din sida. — Låt honom tala. Han behöfver det.

LILL-KLAS (*går fram till kärran och ställer sig med ena foten upp på kärrans kant och ser ned på hästen*). Nu är Brunte död. Och Brunte var allt, hvad jag ägde och hade. Han åt ur min hand, och han skrubbade nosen emot mig, när han såg, att jag var ledsen. Han höll med mig, till och med emot Stor-Klas, och det kan nog hända att det kom sig af, att du inte förstod bättre, stackars Brunte. För du var bara en häst! Men då vill jag säga, att jag föredrar den, som inte förstår bättre. (*Vänder sig till hopen.*) Minns ni, när vi lofvade allesammans att vi skulle hålla ihop, till dess det blef bättre dagar? Hur höll ni era löften? Du, Karl Petter, och du, Jonas i Gärdslösa, Per i Träsket, Anders Petter, lilla Ludde, och du, Erker och allihop för resten? Allihop gick ni till Stor-Klas och föll till föga. Och så stod jag där ensam, och då var det Stor-Klas som kom till mig. Och jag var dum — som jag väl alltid har varit. Och nu står jag där jag står. Och ni med. Och Stor-Klas kan skratta åt oss allihopa.

Jag tycker nästan, att vi står och ser skamsna ut och jag undrar inte på det. Den ende af er allesammans, som inte har något att skämmas för, det är Brunte. Och nu är han död.

Ja, det var, hvad jag hade att säga er. Och om klockarn, som står därborta, vill sätta i med likpsalmen, så kan jag säga så mycket, att sämre kräk har han sjungit öfver.

(*Det blir tyst en stund. Till sist stiger ett hotande mummel mot Lill-Klas. Hopen drar sig hotfullt emot honom.*)

KLOCKARN. Du hädar den heliga kyrkan.

EN GUBBE. Akta dig, Lill-Klas.

EN DRÄNG. Tål ni det, pojkar!

STOR-KLAS. Tyst, säger jag. Och låt mig tala! — Nu har det gått dig, som det gått, Lill-Klas. Högmod går för fall, ser du. Och det botas inte

med stora ord. Men arrendet ska du betala, när du inte kan göra körslorna. Annars vräker jag dig.

LILL-KLAS. Tycker du, det är rätt?

STOR-KLAS. Det är min rätt. Är det inte det?

HOPEN. Det är hans rätt.

LILL-KLAS. Ja, då är det väl det. Men hvar ska jag ta pengarna ifrån? Säg mig det?

STOR-KLAS. Till att börja med, kan du flå huden af Brunte och sälja den. Se'n får du se dig om. För nu går jag. (*Han går. De andra följande honom under hånfulla rop mot Lill-Klas och beundrande för Stor-Klas.*)

LILL-KLAS (*står en stund och ser efter dem. Så säger han*). Pack! (*Så vänder han sig om och säger.*) Kajsa! Gå efter knifven och kom och hjälp mig.

KAJSA. Det var en vandringsman här, som drack ett halfstop mjölk. Han lämnade kvar den här lergöken. Och så sa' han: Gif den åt Lill-Klas och hälsa honom från mig. Kommer han i riktig nöd, ska han blåsa på den, så får han hjälp.

LILL-KLAS (*tar den i hand*). Det skulle vara från himmelen det. Tror du leksaker kan hjälpa oss nu? Gif den åt prinsen därinne. Honom passar den bättre.

KAJSA. Men han talade som en mäktig man, och han såg ut som en sådan.

LILL-KLAS (*ger henne lergöken*). Vi ha lekt nog nu, Kajsa. Gör som jag sa'. Och gå efter knifven. (*Kajsa går.*)

LILL-KLAS (*böjer knä framför hästen*). Nu ska jag flå huden af dig, Brunte. Men du ska inte vara ledsen för det. Jag är tvungen. För annars flår Stor-Klas huden af mig. Så kan det nog hända, att vi äter opp dig också. Men det rår jag heller inte för. Annars bli vi själfva oppätna, hvad det lider.

KAJSA (*kommer tillbaka*). Här är knifven.

LILL-KLAS (*tar den*). Tack, Kajsa. (*Böjer sig ned och vill börja flå hästen, men sjunker gråtande ned.*)

GAMLE-MOR. Och se'n får vi sätta oss ner här och svälta och dö.

LILL-KLAS (*gör en åtbörd med knifven*). Inte så länge jag lefver. (*Han böjer sig ned och börjar arbetet.*)

ANDRA TABLÅN.

I skogen.

Man ser en tät skog, genom hvilken i fonden dunkelt skymtar ett slättlandskap med en stuga. Fonden är transparent, så att landskapet och stugan icke synas förr än vid aktens slut.

LILL-KLAS och KAJSA komma från vänster. Lill-Klas bär en säck på ryggen.

LILL-KLAS (*sätter ner säcken*). Här tror jag vi hvila oss litet. Hvad säger du om det, Kajsa?

KAJSA (*sätter sig*).

LILL-KLAS (*sätter sig bredvid henne*). Du säger ingenting, Kajsa.

KAJSA. Jag är trött.

LILL-KLAS. Ja, din lilla stackare, du hjälpte mig en lång stund att bära säcken. Den är tung.

KAJSA. Det gjorde då ingenting. Bara lilla Bruntes hud — det enda vi ha kvar och som ändå ingen vill köpa. Men jag är ledsen.

LILL-KLAS. Hm, ja. Vi har just inte mycket att vara glada öfver. Men jag är glad ändå, så länge jag har dig.

KAJSA. Det är roligt för dig, som kan.

LILL-KLAS. Skulle du inte kunna pröfva att vara — hm! — en liten smula glad så länge du har mig?

KAJSA. Det förslår inte.

LILL-KLAS. Det var tråkigt, det. För då måtte du ha tröttnat på mig. Och om jag märker det, så kanske jag tröttnar på dig tillbaka.

KAJSA. Det var fult sagdt, Klas.

LILL-KLAS. Jag tyckte det var fult, det där du sa' nyss också.

KAJSA. Du tänker kanske öfverge mig nu, när vi ha fått det svårt.

LILL-KLAS. Det är inte fritt att jag tycker, att du redan har gjort det med mig.

KAJSA. Nej, men Klas!

LILL-KLAS. Det kändes så nyss. »Det förslår inte,» sa' du. Är inte det detsamma, som att du redan har öfvergifvit mig — i ditt hjärta?

KAJSA. Nej, Klas, det är det inte.

LILL-KLAS. Hör du, Kajsa! Du är inte emot mig som du har varit.

KAJSA. Jag är rädd för framtiden, Klas. Jag är rädd, att vi ska få hungra och frysa och slita ondt.

LILL-KLAS. Har jag inte gjort för dig allt hvad en människa kan göra för en annan? Jag har byggt stugan och röjt mark. Jag har släpat hem timret från skogen och jag har arbetat så att fingrarna blödde. Allt det har jag gjort. Har du egentligen nå'nsin erkänt det? Eller har du ens märkt det?

KAJSA. Å gud! Nu minns jag mors ord.

LILL-KLAS. Hvad sa' mor?

KAJSA. Ja, jag har alltid erkänt det. Jag har alltid vetat att det var så. Men jag har brukat säga till mor: tänk, att det har han gjort! Men då sa' mor: »Gud nåde dig den stund, då han börjar märka det själf!»

LILL-KLAS. Sa' du din mor det? Hon är allt en klok gumma, hon. Vet du, det hade varit bättre, om du hade sagt mig det här litet förr. Det skulle ha gjort mig godt.

KAJSA. Det var fult af dig att påminna mig om, hvad du har gjort för mig. Det var fult. Ty det är ändå jag, som har födt ditt barn till världen,

LILL-KLAS. Har din mor lärt dig det också?

KAJSA (*tiger*).

LILL-KLAS. Din mor har kanske lärt dig mycket, som jag inte trott.

KAJSA. Du ska inte tala illa om min mor.

LILL-KLAS. Nej, det är sant. (*Paus.*) Jaså, du är så trött, du, Kajsa?

KAJSA. Min natur är sådan. Det kan jag inte hjälpa.

LILL-KLAS. Nej, du kan väl inte det då. (*Paus.*) Du vänder väl om hem nu då?

KAJSA. Prinsen väntar mig.

LILL-KLAS. Gå hem och hälsa prinsen från mig. Jag ska nog bära säcken ensam. Det har jag gjort förr.

KAJSA. Är du ond på mig, Lill-Klas?

LILL-KLAS. Nej, ond är jag inte.

KAJSA. Det har du heller inte skäl till, Ajö. (*Hon kysser honom.*)

LILL-KLAS. Ajö! (*Ensam.*) Nu är jag riktigt ensam. Nu är det som det ska vara. (*Rusar plötsligt upp, ropar.*) När krubban är tom bits hästarna, heter det. — Hvarför skulle jag då inte bita henne och hon mig? Ty vår krubba är tom, tom som min mage. (*Tar säcken på ryggen*) Gå på du, Lill-Klas. Gå tills du stupar. Det är ingen som sörjer dig.

(*I detsamma höres buller i skogen, och Bonden kommer smygande in, stannar, när han får se Lill-Klas, och försöker gömma sig.*)

LILL-KLAS. Hallå, hvem är där?

BONDEN (*bakom träden*). Tyst, tyst! Låtsa som du inte ser mig.

LILL-KLAS. Det är litet svårt. Men kan jag göra dig ett nöje med så litet, så ska jag försöka. (*Vill gå.*)

BONDEN. Nej, vänta litet. Jag vill tala med dig litet först.

LILL-KLAS (*sätter ned säcken*). Hvad vill du mig?

BONDEN. Har du sett någon klockare?

LILL-KLAS. Sist jag var i kyrkan, så såg jag en. Men nu har jag inte varit i kyrkan på länge.

BONDEN. Det är rätt. Gå aldrig i kyrkan! (*Hemlighetsfullt.*) Jag är ute för att slå ihjäl en klockare.

LILL-KLAS. Gud bevare mig!

BONDEN. Det där kan du inte förstå. I tio år har jag haft lust att slå ihjäl en klockare. Och så'nt blir värre med åren. Vet du, hur många klockare vi under den tiden har haft i socknen?

LILL-KLAS. Nej.

BONDEN. Tre stycken. Och jag har velat slå ihjäl dem alla tre. Men nu ska den sista få sota för alla de öfriga.

LILL-KLAS. Hvarför talar du om det här för mig? Slå du ihjäl din klockare och låt mig vara i fred.

BONDEN. Om du möter klockarn, får du inte tala om, att du har sett mig. Du får två blanka speciedalrar, om du tiger. (*Ger honom dem.*)

LILL-KLAS. Ja, tack, men...

BONDEN. Säg inte ett ord! Du ska få mer, när jag har slagit ihjäl honom. (*Smyger ut åt andra sidan.*)

LILL-KLAS (*stoppar pengarna på sig*). Nu är jag medbrottsling i ett mord också. — Nå, det är alltid bättre än att vara klockare här i socken. (*Vill ta säcken och gå. I detsamma kommer klockarn.*)

LILL-KLAS. Jag kommer nog inte härifrån i dag.

KLOCKARN. Hafver du sett någon tarfligt klädd mansperson smyga här i skogen i dag?

LILL-KLAS. Nej, se klockarn! (*För sig.*) Det var han, som okvädde mig, när Stor-Klas hade slagit Brunte. (*Högt.*) Nej, ingen mer än jag.

KLOCKARN. Hör nu, Lill-Klas! Du skall icke vredgas på mig för det där jag sade dig i söndags. Det var viktiga skäl, som tvingade mig.

LILL-KLAS. Klockarn har väl viggat af Stor-Klas?

KLOCKARN. Hm! N-j-a. Jag står i förbindelser till honom. Men privat har jag en helt annan åsikt om förloppet.

LILL-KLAS. Det är märkvärdigt, så mycket folk tänker privat.

KLOCKARN. Oss emellan sagdt, så är Stor-Klas hvad man på vulgärt språk kallar en stor rackare. Och han, Lill-Klas, har alltid varit en hederlig karl.

LILL-KLAS (*torkar en tår ur ögat*). Tack! (*Skakar hans hand.*)

KLOCKARN. Om nu Lill-Klas möter en mansperson i skogen, som frågar efter mig, så har han inte sett mig. Lofva mig det! Här har han två blanka speciedalrar.

LILL-KLAS (*tar pengarna*). Jag ska nog tiga.

KLOCKARN. Och kommer han en gång i nöd, så lita på mig. (*Går ifrån honom ut till höger.*)

LILL-KLAS. Det är märkvärdigt. Nyss tyckte jag, att bond' gärna kunde få slå ihjäl honom. Och nu tycker jag det vore bäst, om han komme helskinnad undan.

(*Under det föregående har det börjat mörkna, och när Lill-Klas börjar gå, kommer Sankte-Per från vänster nära fonden.*)

SANKTE-PER. Lill-Klas!

LILL-KLAS (*stannar*). Ja, det är jag. Är det en till? Hvem är det, som ropar mig? Det måtte ha varit en inbillning. (*Vill gå igen.*)

SANKTE-PER. Lill-Klas.

LILL-KLAS. Nu igen! — Här är jag. — Det var besynnerligt. Nu ser jag inte vägen längre. Det har blifvit så mörkt. Hvem är det som ropar?

— Nu tiger han igen. Det är besynnerligt här i skogen. (*Söker sig ut åt ett annat håll.*)

SANKTE-PER. Lill-Klas!

LILL-KLAS. Är det någon, som vill mig något, så kom fram.

SANKTE-PER. Här är jag.

LILL-KLAS. Jag kan inte se dig.

(*Sankte-Pers gloria lyser upp och ger ett starkt sken. I detsamma faller ett klart ljus på platsen, där Lill-Klas och Sankte-Per stå. Ljuset följer dem, medan rundt om är mörkt.*)

SANKTE-PER. Ser du nu då?

LILL-KLAS (*sätter ner säcken*). Ja, jag ser dig.

SANKTE-PER. Det kan också vara nog. Hvart ska du gå, Lill-Klas?

LILL-KLAS. Jag ska gå och sälja huden efter min bäste vän.

SANKTE-PER. Hvem var det?

LILL-KLAS. Det var en häst.

SANKTE-PER. Kallar du honom för din bäste vän?

LILL-KLAS. Ja, jag har ingen annan. Alla de andra har gått ifrån mig. Den sista, som gick, var min hustru.

SANKTE-PER. Du bad henne gå, tyckte jag, och därför gick hon.

LILL-KLAS. Går du här i skogen och lyssnar?

SANKTE-PER. Nej, jag vet det ändå.

LILL-KLAS. Hvem är du och hvad vill du egentligen?

SANKTE-PER. Hvem jag är, tycker jag kan göra dig detsamma. Jag är en, som vill vara din vän.

LILL-KLAS. Då är du inte här ifrån trakten?

SANKTE-PER. Nej, jag har anställning litet längre bort.

LILL-KLAS. Jaså, du har anställning. Det är mer än jag har. Kan du gå ifrån den? Hvad är det för en plats?

SANKTE PER. Jag är portvakt.

LILL-KLAS. Hvar då?

SANKTE PER. Vid himmelen.

LILL-KLAS. Det var fint. När en fattig stackare möter nå'n i skogen så här sent, brukar han möta folk ifrån — ursäkta, men —

SANKTE PER. Från det andra stället, menar du. Ja, platsen är måhända en smula illa vald. Och emellertid ska jag förlåta dig misstaget, emedan du felat af oförstånd.

LILL-KLAS. Jag får tacka portvakten. Men hvarför har han sökt opp mig här?

SANKTE PER. Jag vill lära dig att lefva.

LILL-KLAS. Det är väl ingen konst. Det kan jag förut. Nej, lär mig hellre, hur jag ska ta mig fram.

SANKTE PER. Hm! Jag tänkte på, att lära dig lefva, så att jag en gång kunde be dig stiga in. Jag tänkte på din själ.

LILL-KLAS. Hur skulle jag ha tid att tänka på den nu, så fattig som jag är?

SANKTE PER. Det där är egentligen ogudaktigt tal. Men det finns förmildrande omständigheter. Och just nu finner jag mig böjd att ta hänsyn till dem.

LILL-KLAS. Gör det, för all del! Det är inte mer än rätt. Jag har kämpat här i socknen, för hvad jag trodde vara rätt. Det vill säga jag ville krossa Stor-Klas.

SANKTE PER. Jag tror att jag har hört något dylikt. Och sanningen att säga, är det just därför, jag har sökt upp dig. Ingenting gör vänskapen säkrare än gemensamma intressen. Jag vill också krossa honom.

LILL-KLAS. Vill du?

SANKTE PER. Ja. Han har förargat mig.

LILL-KLAS. Jag trodde, du var en helig man. Och du hatar!

SANKTE PER. Jag har lärt mig det så små-

ningom. Jag är en människa, cui nihil humani alienum est. Det är sant. Du förstår inte latin. Det betyder: Jag känner kanaljerna, och jag ger inte mycket emellan på s. k. onda och goda. Jag har sett så mycket. (*Bjuder ur en dosa.*) Vill du ha en pris?

LILL-KLAS. Snusar du också?

SANKTE PER. Jag har natt-tjänstgöring ibland. Och se'n har det blifvit en vana. — Ja, ser du, att ta sig fram, det är just konsten. Och kan du det, kan du skratta åt Stor-Klas. (*Dämpadt.*) Och jag med. Du har en betingelse för att lyckas. Du är inte dum. Du är till och med ganska fiffig.

LILL-KLAS. Åja. Jag klagar inte.

SANKTE PER. Men du har för godt hjärta.

LILL-KLAS. Är det ett fel?

SANKTE PER. Jag vill inte säga det. Men det är i alla fall ett hinder. Vidare — och det är det allra värsta — du tror alla människor om godt.

LILL-KLAS. Inte nu längre. Jag hatar alla människor.

SANKTE PER (*skakar på hufvudet*). Nja-a — det där låter inte naturligt. Den som en gång kommit in på din bog, har svårt att bli omvänd till en bättre uppfattning. Hur gjorde du nu till exempel, när Stor-Klas hade slagit din häst?

LILL-KLAS Jag sa' honom och alla de andra midt i ansiktet, hvilka lymlar de var.

SANKTE PER. Oj, oj, oj, oj! Ja, ser du det? Du har inte det rätta sättet.

LILL-KLAS. Skulle jag ha stått och smitit för dem kanske? Krökt rygg för de mäktige?

SANKTE PER. Det finns många, som blifvit saliga på den metoden. (*Snusar igen.*) Jag känner krutet. Nej, men du skulle ha tegat och väntat till dess att tillfället kom. Då skulle du ha lurat honom till en dumhet, så stor. att han hade slagit ihjäl sig själf. Det skulle du ha gjort.

LILL-KLAS. Det svindlar för mig. Vänta litet! — Lurat honom, så att — —

SANKTE PER (*nickar*). Slagit ihjäl sig själf. Just så ja. Det hade varit sättet.

LILL-KLAS. Det har jag aldrig kommit att tänka på.

SANKTE PER. Det är lifvets vishet, ser du. Och det är ju den, du ville att jag skulle lära dig.

LILL-KLAS. Ja, ja. Men det står ju, att det är bättre att lida orätt...

SANKTE PER. Det sa' jag också i min ungdom. Men det är många hundra år nu sedan den tiden. Se'n dess har mina efterträdare lärt något annat. Och man måste följa med sin tid.

LILL-KLAS. Man måste det, ja.

SANKTE PER. Men det är sant, det finns en viss fara härvidlag. Man kan bli, hvad på min tid kallades för en »kakos antropos». — Hvad heter det nu? — Jag vill minnas att jag hört folk använda uttrycket »fähund». — Förstår du det?

LILL-KLAS. Ja, det är tydligt nog.

SANKTE PER. Ja, se det skall man akta sig för. Men annars ska du tänka som så, när det är något som du säger eller gör: »Har jag någon nytta af det, eller har jag det inte.» Och har du inte det, så ska du låta bli. (*Paus.*)

LILL-KLAS. Är det så'nt där man lär sig vid himmelrikets port?

SANKTE PER. När man ser hvilka som understundom slippa in enligt reglementet, ja. Det där förstår du inte nu. Men man lär sig. Hvad är det nu först du ska göra?

LILL-KLAS. Först måste jag hitta ut ur den här fördömda skogen, så jag kan få ett nattkvarter. Jag är trött.

SANKTE PER. Det är ingen konst. (*Blåser ut glorian.*)

LILL KLAS. Nu blef det ju kolmörkt.

SANKTE PER. Vänta ska du få se.

(*I detsamma går månen upp och lyser upp hela fonden. Man ser en vid slätt och midt på denna en stuga, ur hvars fönster det lyser ljus.*)

LILL-KLAS. Skogen är ju slut.

SANKTE PER. Det var den förut också, fastän du inte såg det.

LILL-KLAS. Och där ligger en stuga.

SANKTE PER. Den fanns där också. Det var bara du, som inte hade ögonen med dig.

LILL-KLAS. Är det alltid så?

SANKTE PER. Alltid. Det, som ligger nära till hands, ser man aldrig. Minns du inte i söndags, när din hustru kom och gaf dig lergöken?

LILL-KLAS. Den har prinsen lekt med allt sedan dess.

SANKTE PER. Det var en dyrbar leksak, ska jag säga dig. Därför har jag också varit och hämtat den. Här har du den. Och blåser du på den, när det riktigt kniper, så ska jag komma.

LILL-KLAS. När menar du, att det riktigt kniper?

SANKTE PER. När du inte kan hjälpa dig själf.

LILL-KLAS (*stoppar den på sig*). Tack. Och hvad var det jag nu skulle göra?

SANKTE PER. Du ska gå dit näsan pekar och be om nattkvarter.

LILL-KLAS. I stugan där, menar du? (*Sankte Per nickar.*) Och se'n?

SANKTE PER. Se'n ska du ta gud i hågen och låta hvar dag hafva sin omsorg.

LILL-KLAS (*i det han går*). Det var ett konstigt helgon.

SANKTE PER (*ensam*). Ett konstigt helgon, sa' han. Hm! Det är troligen första gången, han sett något.

TREDJE TABLÅN.

Scenen är delad i två delar, af hvilka den ojämförligt största till höger upptager det inre af en bondstuga i gammaldags stil. Stugan är låg, så att taket, som försvinner i suffiterna, sluttar ned mot vänster. Ofvanpå stugan fins en praktikabel loge, från hvilken en glugg leder genom taket in i rummet. Utifrån kommer man dit genom en vanlig glugg, som leder till logen. Vid väggen står en stege. Till ytterdörren leder under björkar en väg.

När ridån går upp, håller BONDHUSTRUN på och dukar bordet med allehanda goda saker. Ljus i armstakar, eld i spiseln.

Strax därefter bultar det på dörren.

KLOCKARN. Si, min sköna, hafver hon väntat käresten sin i kväll?

BONDHUSTRUN. Ingen kväll går utan att jag väntar honom. Ingen natt utan att jag drömmer ljufliga drömmar om hans famntag.

KLOCKARN. Men är min dejliga ros och förgyllande skrin viss på, att hennes man icke kommer och stör oss i afton?

BONRHUSTRUN. Han har ridit bort och kommer icke hem förrän i morgon middag. Han får god förtäring, där han kommer. Och känner jag honom rätt, så stannar han då där han är.

KLOCKARN. Nå, då stiger jag in och tänker, att allting är godt!

BONDHUSTRUN (*stänger dörren*). Och så skall han vara välkommen.

KLOCKARN. Om hon visste, hvilken ljufvelig lust det är för en andans man att hvila ut från sina mödor. — Å, hon vet icke! För nylig kom prästen här och sade till mig: »Klockare,» sade han. »Hvad är det för söndag i dag?» sa' han. »Det är första sönda'n efter Trefaldighet,» säger jag. »Ja, herre gud,» säger han. »Hvad ska jag säga dem på en så'n dag?» säger han. Och vet hon, hvad jag då fick göra? Jo! Jag fick säga honom, hvad han skulle säga dem. Och han sa' dem, hvad jag hade sagt.

BONDHUSTRUN. Tänka sig det!

KLOCKARN. Det är inte så lätt att vara klockare i våra dagar, som folk tror. Prästerna kommer ifrån det för lätt. De har bara examen. Men vi klockare — vi har praktiken, som vi ska vara hemma i. Och det är annat slag. (*Det knackar.*)

BONDHUSTRUN. Det knackar.

KLOCKARN. Hvem kan det vara?

BONDHUSTRUN (*kikar ut genom dörrgluggen*) Det är en främmande vandringsman.

KLOCKARN. Han behöfver ju inte känna igen mig. (*Gömmer sig.*)

BONDHUSTRUN (*öppnar dörren*). Kom in vackert.

LILL-KLAS (*kommer in*). God kväll i stugan. — Här är ju dukadt till gästabud.

BONDHUSTRUN. Det är inte för dig.

LILL-KLAS. Nej, nej! Kan nog tänka mig det. — Men skulle jag inte kunna få ligga här i natt? Jag skall göra mig så liten och inte ta någon plats.

BONDHUSTRUN. Nej, min man är borta. Och jag törs rakt inte hysa nå'n främmande.

LILL-KLAS. Jag har gått vilse i skogen. Och jag ska gå igen, innan dager blir ljus.

BONDHUSTRUN. Hör han inte, jag säger, att det inte kan gå.

LILL-KLAS. Jo, jag hör nog. Men när man är trött och vill hvila, tror man inte på allt, hvad

man hör. Det är, som när man är hungrig och vill äta. (*Kastar en blick på bordet.*)

BONDHUSTRUN (*följer hans blick*). Titta inte hit du! Du blir bara hungrigare.

LILL-KLAS. Jaja. Det är så det. Ja, då får jag gå då. Förlåt, att jag störde. Jag ska inte göra så mer. (*Han bockar och går ut. Under det följande ser man honom gå utanför och se sig omkring, som om han sökte natthärbärge.*)

KLOCKARN (*fram*). Det var en oborstad person. Han ville ju knappt gå sin väg.

BONDHUSTRUN. Bry sig inte om det, mitt hjärta. Nu ska jag sätta fram maten. (*Hon dukar under det följande fram med fisk, stek, tårta och vin. Klockarn sätter sig till bords. Och bondhustrun passar upp honom.*)

(*Under framdukningen.*)

LILL-KLAS (*utanför*). Här står jag nu som Adam utanför paradiset. Och ängelen med det bart huggande svärdet är ingenting annat än en vanlig bondkäring. — Jo, det var en snygg väg, som Sankte-Per visade mig. Han sa' ju, att jag skulle få nattkvarter. Jo, jag tackar. Där står visserligen en lucka öppen till loftet — om jag — ja — här tycks inte vara mycket att välja på, och ... (*ser uppåt logen*) det är nog inte värdt, att jag går längre i kväll, så mörkt som det nu är. Halm finns där nog, och till hufvudgärd får jag ta säcken med salig Bruntes hus. Den knarrar väl, men hvem fasingen gör inte det! Jag skulle ta Gud i hågen och låta hvar dag hafva sin omsorg, sa' Sankte-Per. Ja, ja. Det finns ingen annan råd. (*Sätter stegen mot väggen och klättrar opp.*)

KLOCKARN. Det var en rar fisk, det här, mor. Den super vi på. Jag känner mig riktigt varm om hjärtat. Kom här och sätt sig i mitt knä, så hålla vi gille tillsammans.

BONDHUSTRUN. Det går väl aldrig an.

KLOCKARN. Det har gått an förr, och det går an nu.

BONDHUSTRUN· Men en så vördig man.

KLOCKARN. Glöm det, min sockersnut, glöm det. Värdigheten sparar vi, tills det ringer i kyrkan. (*Hon sätter sig i hans knä. Han låter henne dricka ur sitt glas*)

BONDHUSTRUN. Låt mig inte dricka för mycket. Det tål jag inte!

KLOCKARN. Nu ska vi vara glada och sjunga en liten stump. (*Sjunger:*)

Klockarfar, han är så förbåldt
grann i den brokiga västen,
klockarfar, han klifver så stolt,
i bredd med själfvaste prästen.
Ingen vet, hvilken rasande karl
han är i socknen, vår klockarefar.

LILL-KLAS (*ser ut genom öfre gluggen*). Har man nå'nsin sett på maken! Det är ju klockarn.

KLOCKARN.

Bonden sitter tyst på kalas
bredvid sin värdiga gumma.
När klockaren höjer upp sin bas,
bli alla bönder stumma.
Ingen vet, hur bra han det har
i hela socknen, vår klockarefar.

LILL-KLAS. En så'n gammal lufver! Jo, man smörjer sig.

KLOCKARN.

Bonden äter sin mjölk och gröt
och bryter sin hafrekaka.
Klockaren sitter med gumman på sköt
och låter sig rätterna smaka.
Ingen vet, hvilken satans karl
han är ibland kvinnfolk, klockarefar.

(*Under detta har bondhustrun sjungit med i refrängen. De klinga med hvarandra. Strax därefter hörs hästtramp på vägen. De rusa upp och lyssna.*)

KLOCKARN. Hvad är det?

BONDHUSTRUN. Det är min man som kommer.

LILL-KLAS. Nu ska vi få se på dans!

KLOCKARN (*vettskrämd*). Hvart ska jag ta vägen? Hvar ska jag gömma mig?

BONDHUSTRUN. Hjälp mig först att få undan det här.

KLOCKARN. Han slår ihjäl mig. Han tål ju inte att se en klockare.

BONDHUSTRUN (*flyttar under hela tiden lugnt och ordentligt maten och vinet in i ugnen*). Skrik inte, utan hjälp mig. Han är väl karl.

(*I detsamma kommer Bonden fram och knackar på dörren.*)

LILL-KLAS. Ska jag hjälpa honom? — Nej, det har jag ingen nytta af.

BONDHUSTRUN (*glänter på dörrluckan*). Är det du, Lars?

BONDEN. Visst attan är det jag.

HUSTRUN (*till klockarn*). Vi får låta stekoset dra ut litet.

KLOCKARN. Hvart ska jag ta vägen?

BONDEN (*knackar igen*). Låt opp! Det är jag.

BONDHUSTRUN (*släcker grenljusen*). Ja ja. (*Låtsar som om hon vore sömnig*). Vänta, så kommer jag. (*Öppnar en stor kista. Till klockarn.*) Kryp ner här, mitt hjärtegull!

KLOCKARN. Kärleken spelar oss spratt på spratt, min sockersnut. Narra honom opp på loftet, och kom sedan och släpp mig ut. (*Kryper ned i kistan*)

BONDHUSTRUN (*lägger på locket*). Var lugn för mig!

BONDEN (*knackar igen*). Låt upp för hundra gubbar!

BONDHUSTRUN (*öppnar dörren*). Jag kommer, så fort jag hinner. Är du re'n hemma igen?

BONDEN (*in, ser sig om, lägger hatten ifrån sig*). Ja, jag är det. Har du nå'n mat åt mig?

BONDHUSTRUN. Det gick fort med den häst-handeln.

BONDEN. Det gick inte alls. För jag har inte sålt nå'n häst.

BONDHUSTRUN (*sätter fram gröt och mjölk*). Du sa' ju, att du skulle sälja hästen.

BONDEN. Ja. Men det gick inte. Jag skulle tittat honom bättre i mun, innan jag köpte'n.

LILL-KLAS. Du skulle ha tittat gumman bättre i ögonen, innan du gifte dig. (*Högt.*) Håhå jaja!

BONDEN. Hvad var det?

BONDHUSTRUN (*med en ängslig blick åt kistan*). Ingenting. Hvad skulle det vara. Ät du, gubben lilla, och låt dig väl smaka.

BONDEN (*läser tyst bordsbönen, tar träskeden och börjar äta*).

LILL-KLAS (*högre*). Håhå jaja!

BONDEN (*lägger bort skeden*). Jag hör ju tydligt, att det är nå'n, som suckar.

BONDHUSTRUN. Jag tror, karln är från vettet. Hvem skulle det vara? Här finns ju inte flera än du och jag.

BONDEN (*äter igen*). Jag har väl hört fel då —

LILL-KLAS (*skriker*). Håhå jaja!

BONDEN (*upp*). Nej, nu, jädran. Nu måtte jag ha fel på båda örona.

HUSTRUN (*sätter sig på kistan*). Rör mig inte!

BONDEN (*skriker*). Är det nå'n här?

LILL-KLAS. Det är bara jag.

BONDEN (*ser upp till loftet*). Är det nå'n där?

LILL-KLAS (*nickar ner*). God afton!

BONDEN. Hvad gör du däroppe?

LILL-KLAS. Jag skulle sofva, men jag kan inte.

BONDEN. Hvarför har du inte kommit in i stället?

LILL-KLAS. För att jag inte fick.

BONDHUSTRUN. Jag kan väl inte hysa främmande, när du är borta?

BONDEN. Hvad för något? Var det inte dig, jag mötte i skogen?

LILL-KLAS. Jo, det var jag det.

BONDEN. Kors i hela världen! Kom ner då, vet jag.

HUSTRUN (*stiger upp*). Gud, hur ska det här gå?

KLOCKARN (*gläntar på locket*). Det blir te hoppas och vänta.

BONDHUSTRUN (*sätter sig tvärt på kistan*). Hysch då!

BONDEN. Hvafalls?

LILL-KLAS (*kastar ned säcken*). Se upp därnere! Nu kommer jag! (*Hoppar ned.*)

BONDEN. Hejsan!

LILL KLAS. Nej, se det är ju gamla bekanta. Guds frid, far lille! Nå. Har du slagit ihjäl nå'n klockare nu då?

BONDEN (*sätter handen för hans mun*). Tyst! Säg inte ett ord!

HUSTRUN (*för sig på kistan*). Gud! Han har legat på skullen. Han har hört alltihop.

LILL-KLAS. Jag förstår. Det ska vara en öfverraskning för gumman. (*För sig.*) Hur var det, Sankte-Per sa'? Du ska se till, om du kan ha någon nytta af det, sa' han. Låt oss göra det då! (*Går fram till hustrun, som utom sig af förskräckelse sitter kvar på kistan.*) Se god dag, mor! Är I rädd för mig än?

HUSTRUN (*sakta*). Vill I göra mig olycklig?

LILL-KLAS. Jag vill bara hälsa och ta i hand. Jag kom in ändå till sist, jag.

BONDEN. Du skulle sagt, hvem du var, så hade du nog fått stanna.

LILL-KLAS. När jag såg ho' var rädd för mig, ville jag inte vara enträgen.

BONDEN (*till hustrun*). Tycker du, han ser så farlig ut?

HUSTRUN. Nej, inte när en ser närmare på honom.

LILL-KLAS. En hustru ska väl inte släppa in främmande, när mannen är borta.

BONDEN. Nej, nej, det är nog rätt. Men du ser fasen till hungrig ut, du! (*Han går bort och letar i vråskåpet.*) Vi ska se, om det finns en brännvinstår kvar till gröten. (*Han letar i skåpet, får långt om länge fram en flaska, som han synar.*)

LILL-KLAS (*ser på bondhustrun, ler menande*).

BONDHUSTRUN. Sof du godt däroppe?

LILL-KLAS. Bara med ena ögat.

BONDHUSTRUN. Alla helgon!

BONDEN. Jo, här finns te minstingen te en par supar. Kom nu och sätt dig vid bordet, så sätter mor nog fram tallriken åt dig.

LILL-KLAS (*flyttar säcken under bordet*). Tackar som bjuder! (*Sätter sig.*) Ingen säger nej till ett godt mål mat, när han är hungrig.

BONDEN (*som under tiden slagit i glasen*). Skål på dig! Det finns bara en sup. Men den står i mantal. (*De äta under det följande. Lill-Klas långsamt och med motvilja.*)

LILL-KLAS. Jag tycker mor gärna kan ge oss ljus på bordet, efter de står framme.

HUSTRUN. Ja, kära hjärtandes.

BONDEN. Ja, se sannerligen har hon inte satt i grenljusena, fast det är midt i sommarn. Men du äter ju inte!

LILL-KLAS. Jo, visst äter jag. (*Stoppar skeden tom i mun.*) Om jag visste hur jag skulle få all den rara maten ur tankarna!

BONDEN. Kommer du långväga ifrån i dag?

LILL-KLAS. Jag kommer hemifrån. Från andra sidan skogen.

BONDEN. Hur står grödan hos er?

LILL-KLAS. Jo, tack, rötterna är oppruttna på rågen. Och hvetet vill inte komma upp.

BONDEN. Det var dåligt, det. — Men du äter ju inte?

LILL-KLAS. Jo, visst äter jag. (*Tar en sked igen. För sig.*) Vid Sankte Per, jag har'et.

BONDEN. Hvad har du?

LILL-KLAS. Gröt och mjölk, vet jag. (*Trampar på säcken, så att det knarrar. Böjer sig ned, säger:*) Tyst! Tyst!

BONDEN. Hvad är det?

LILL-KLAS. Det är ingenting. Du äter ju inte.

BONDEN. Visst äter jag. (*Sätter i sig.*)

LILL-KLAS (*låter säcken knarra igen. Böjer sig ner, säger alldeles högt:*) Tyst, säger jag dig. Kom ihåg, att du är ibland folk.

BONDEN. Men jag hör ju tydligt, att det är nå'n du talar med?

BONDHUSTRUN (*som flytt tillbaka till kistan när säcken började knarra*). Det är ju ingen mer än vi i stugan.

LILL-KLAS (*låter säcken knarra ännu högre. Låtsar bli förtviflad*). Han gör mig rakt olycklig. Vill du tiga! Annars ska jag trampa dig, så du minns'et.

BONDEN OCH BONDHUSTRUN. Herre Jesus! Hvad har han i säcken?

LILL-KLAS. Jag måste ju tala om'et. Men röj mig inte. Om prästen finge veta det eller klockarn —

HUSTRUN (*skriker till*).

BONDEN. Klockarn åtar jag mig.

LILL-KLAS. — då kunde de sälta mig, där det hvarken finns sol eller måne. Vet ni, hvad jag har i säcken? Det är en trollkarl.

BONDEN. Hvad säger du?

HUSTRUN. Du min skapare!

LILL-KLAS (*torkar en tår ur ögat*). Det var det enda, jag fick i arf efter min salig far. När han dog, kallade han mig till sig och sa': Göm den,

min gosse, sa' han. Jag fick den af en finngubbe i min ungdom. Och han har tjänat mig troget. Han ska också tjäna dig. — Men kom ihåg, att ni inte röjer mig.

BONDEN. Kan han trolla också?

LILL-KLAS. Om han kan! Han kan göra allt, hvad jag ber honom om. Och när jag inte ber honom, trollar han af sig själf. Vet ni, hvad han sa' nyss, fast jag ville, han skulle tiga? Det var utaf höflighet emot värdfolket förstår ni.

BONDEN. Nej, hvad sa' han?

LILL-KLAS. Jo, han sa' så här: Hvarför ska ni sitta här och äta gröt och mjölk, när jag har trollat hela ugnen full med fisk och stek och kaka, sa' han.

BONDEN. Nej, sa' han det? (*Öppnar ugnsluckan.*) Ja, sannerligen. Nej, nu får du duka upp, mor. Här ska bli kalas, som heter duga.

BONDHUSTRUN (*dukar fram. Till Lill-Klas*). Kom ihåg, att du inte röjer mig.

LILL-KLAS. Nej, hvad det smakar!

BONDEN. Så'n mat har jag inte ätit i hela mitt lif.

BONDHUSTRUN (*för sig, i det hon går och tar fram något ur en låda*). Kors, en så'n lufver!

LILL-KLAS (*låter säcken knarra igen*).

BONDEN. Hvad säger han nu?

LILL-KLAS. Jo, han säger, att han har trollat tre buteljer vin åt oss, och att de också står inne i ugnen.

BONDEN. Det var då märkvärdigt. En så'n trollkarl! Och han ljuger aldrig?

LILL-KLAS. Det här är jag så van vid. Så här har jag det jämt.

BONDEN. Det ska vi då se efter. (*Går fram till ugnen.*)

BONDHUSTRUN. Du gör mig ju olycklig.

LILL-KLAS (*klappar henne om hakan*). Var I lugn, mor lilla! Här ska ni se en gosse, som klarar härfvorna.

BONDEN. Ja, sannerligen. Nej, här ska lefvas! Och de är oppslagna också? (*Slår i.*) Skål på dig! Hvad är det du heter?

LILL-KLAS. Lill-Klas är mitt namn. Mig till heder och ingen till skam. Skål!

BONDEN. Tack för det! Hör du, tror du inte din trollkarl vill ha litet med? Det har han ärligt förtjänt.

LILL-KLAS. Jag ska fråga honom. (*Trampar igen.*)

BONDEN. Nå, hvad svarar han?

LILL-KLAS. Han säger, att han super aldrig själf. Men han tycker om att se andra supa.

BONDEN. Det var en hederlig nykterist.

(*Det dricks mycket under det följande.*)

LILL-KLAS. Drick med, I mor! Vinet är godt! Och det är jag, som bjuder.

BONDHUSTRUN. Jag säger inte nej.

BONDEN. Det här är det underligaste, jag nå'nsin har sett. Här sitter jag i min egen stuga och blir bjuden på mat och vin af en trollkarl. Kan han allting, den där trollkarlen?

LILL-KLAS. Allt, hvad jag ber honom om.

BONDEN. Lyder han ingen annan än dig?

LILL-KLAS (*sturskt*). Försök, får du se!

BONDEN. Trollkarl! Lilla trollkarl! Vill du svara mig?

LILL-KLAS. Ser du! Hvad var det jag sa'? Men nu ska jag försöka! Trollgubben min! Vill du svara mig? (*Trampar.*) Hör ni det! Ja, ja, säger han. Är det något du vill, så säg ifrån. Och jag ska göra det strax. Han lyder bara den, som rår om honom.

BONDEN (*börjar bli munter*). Nog vet jag något, jag gärna vill se. Och efter jag nu har supit, så ska jag också komma fram med det. Tror du att han kan visa mig fan?

LILL-KLAS. Den har han visat mig många gånger. Men gör han det, blir I rädd!

BONDEN. Jag blir aldrig rädd.

LILL-KLAS (*trampar*). Trollkarl, kan du visa oss faen? Det går som en dans, säger han.

BONDEN (*i lägre ton*). Men hur kan han se ut då?

LILL-KLAS (*trampar igen*). Hur ser han ut, trollgubben min? Han säger, att han ser ut precis som en klockare.

BONDEN. Fy fan, hade jag så när sagdt. Det var för ohyggligt.

BONDHUSTRUN. I ska låta vara det här. Det är ogudaktigt.

BONDEN. Det är ju ingen, som får veta om'et. Fram med fan. För jag vill se honom.

LILL-KLAS (*trampar igen, säger åt bonden, medan han blinkar åt hustrun*). Gå och öppna på locket på kistan där, så får I se honom!

BONDEN. Sitter han i kistan?

LILL-KLAS. Men jag tror, I törs inte öppna?

BONDEN. Törs inte jag? (*Stiger upp.*)

BONDHUSTRUN. Gud Fader! Det blir en olycka.

BONDEN (*går till kistan*).

LILL-KLAS (*drar honom i rocken*). Nå. Håll bara stadigt i locket. För annars flyger han ut.

BONDEN. Då får du hjälpa mig! — Ser han verkligen ut som en klockare?

LILL-KLAS. Öppna, får ni väl se!

BONDEN (*öppnar, går tillbaka. Klockaren sätter sig opp*). Hjälp! (*Gör korstecknet.*)

BONDHUSTRUN (*springer och skriker*).

KLOCKARN (*knäpper ihop händerna, försöker tala.*)

BONDEN. Han ställer sig gudaktig. En så'n räf!

LILL-KLAS. På med locket! Annars flyger han ut. (*Slår igen locket.*)

(*Bonden och Klas sätta sig på locket.*)

BONDEN. Precis som vår egen klockare! — Nej, vet du, den trollkarln vill jag ha.

LILL-KLAS. Jo, det skulle smaka det. Kom nu, så sköljer vi ner den onde. Nu tjänar det ingenting till att gå och lägga sig längre.

BONDEN (*sätter sig åter och dricker*). Hör du, den trollkarln kunde du gärna sälja åt mig?

LILL-KLAS. Det kan jag inte göra. Tänk, hvad jag har nytta af den.

BONDEN. Ja, men nu har du ju haft den så länge. Det är inte rättvist att samma person ska ha honom jämt.

LILL-KLAS. Det förstås, det. Men det är mycket begärdt.

BONDEN. Jag ska ge dig, allt hvad du vill.

LILL-KLAS. Ja — du har ju varit god emot mig och gifvit mig husrum och mat — och trakterat mig — och vi har supit tillsammans. Du ska få köpa'n. Men då får du ge mig en hel skäppa pengar för den. Och de pengarna ska ändå vara toppemål och guldpengar!

BONDEN. Det ska du få. Och du ska få en skottkärra te skjuta pengarna på också. De tar vi hvarandra i hand på. Men då ska du också lofva mig en sak. Den där kistan ska du ta med dig på kärran. Det kan hända, att fan sitter där än.

LILL-KLAS. Det ska jag. Jag ska ställa kistan på vind. Och locket ska jag låta vara på. Så fan inte springer ut. Den tjänsten ska jag gärna göra dig och oss allesammans.

(*I detsamma höres ett förfärligt skrik från kistan. Bonden rusar upp och hustrun börjar gråta.*)

BONDEN. Hvad var det jag sa'? Han sitter där än!

LILL-KLAS. Han skriker, den fulingen, för att han inte kan komma lös.

BONDEN. Ja, då går jag efter kärra, så du kan komma hän, så fort som möjligt. (*Ut.*)

BONDHUSTRUN (*hämtar en silfverklocka, som hon ger Lill-Klas*). Jag är allt lika nöjd om den där trollkarln, jag.

LILL KLAS. Jag säger intet om det.

BONDHUSTRUN. Skvallrar han om allting, den där?

LILL-KLAS. Det och mer te.

BONDHUSTRUN. Ja, men det är just det, jag inte tycker om. Kan ni inte ställa, så att han tiger med somt?

LILL-KLAS (*ser noga på klockan*). Se'n jag har gått, tänker jag mest, att trollkarln tiger.

BONDHUSTRUN. Gud välsigne honom för det!

BONDEN (*syns med kärran*). Har han flugit sin väg?

LILL-KLAS (*lyfter på kistan*). Nej, nog sitter han där än alltid.

BONDEN (*på andra sidan*). Det var dalern te vara tung. (*De ställa kistan på kärran, som står innanför dörren.*)

LILL-KLAS. Synden är tung te bära, heter det.

BONDEN. Och nu ska du ha dina pengar. Du har ärligen förtjänt dem. (*Bonden tar fram ett stort skrin med guldpengar, en säck och ett skäppemått, ställer dem på bordet, han och Lill-Klas börja ösa guldpengarna i måttet, då Lill-Klas utbrister:*)

LILL-KLAS. Tack, Sankte Per! Nu tror jag, jag vet, hvad du menade. (*Musiken stämmer in och fortfar till ridåfallet.*)

FJÄRDE TABLÅN.

Det är tidigt på morgonen och ännu skumt. Till höger ser man Stor-Klas' gård. Luckorna på det stora stenhuset äro tillskrufvade och dörren är stängd.

Till vänster går en praktikabel spång öfver en bäck. Vida gärden synas mot en mörk furuskog.

När ridån går upp, kommer LILL-KLAS körande med kistan på sin kärra. Han stannar, pustar, torkar svetten ur sin panna.

LILL-KLAS. Det är märkvärdigt. Men jag tycker, att rikedomen är lika tung att bära som fattigdomen. Är jag inte så trött nu, så jag knappt kan stå på bena? Och ändå är det bara te ta i igen. (*Tar i igen.*) Åhi — nu går det igen. (*Skjuter kärran, men stannar den på bryggan.*) Nej, nu orkar jag inte mer. Jag begriper inte, hvarför den onde jag har gått och släpat så länge på den tunga kistan. Nu hyfvar jag den i ån, så blir jag af med den med detsamma. (*Tar tag i handtaget och gör en rörelse, som om han ville kasta i den.*)

KLOCKARN. Nej, låt bli! Låt mig komma ut.

LILL-KLAS. Usch då! Det var ruskigt. Han sitter där än. Ja, då ska han min själ i ån med detsamma.

KLOCKARN. Nej, söta, goda herr Lill-Klas! Låt mig komma ut. Du ska få en hel skäppa pengar, bara du släpper ut mig.

LILL-KLAS. Det var en annan sak. (*Öppnar locket.*) Det kunde du ha sagt förr, så hade jag sluppit att dra dig så länge. (*Klockarn kryper ut.*) Jag tror fan har tagit gestalt af en klockare och det på allvar.

KLOCKARN (*sträcker på sig*). Ojoj. En så'n natt!

LILL-KLAS. Jo, jo. Stel i bena, kan jag tänka mig. — Nå, hvar har du pengarna?

KLOCKARN. Om du väntar mig vid grind, som ligger ute på gärdet, ska jag gå hem efter dem åt dig. Det är nog inte värdt, att du kommer hem, så att nå'n får se dig.

LILL-KLAS. Det är nog inte det, nej. Svär du på att komma till grind då?

KLOCKARN. Jag svär vid alla helgon.

LILL-KLAS. Och ge mig en hel skäppa pengar?

KLOCKARN. Jag svär.

LILL-KLAS. Jag ska tro dig. Bara du skyndar dig. (*Klockarn går.*) Det där gjorde du inte dumt, Lill-Klas: två skäppor pengar! (*Går till kärran och skall just draga ut den, då Sankte Per ropar. Han vänder sig om. Under tiden kommer Sankte Per fram på bron, där han står och metar med sitt spö.*)

SANKTE PER. God morgon, Lill-Klas!

LILL-KLAS (*ser sig om*). Nej, är helgonet här! God morgon.

SANKTE PER. Ja, jag står och väntar.

LILL-KLAS. På att få fisk?

SANKTE PER. Nej, fisket är bara en förevändning. I min ungdom var jag inte dålig i konsten. Men när man blir gammal, glömmer man handgreppen. För öfrigt nappar det inte! Nej, jag står och väntar på att få se Stor-Klas.

LILL-KLAS. Hvad vill du honom?

SANKTE PER. Jag vill gärna se, hur han ser ut, så jag känner igen honom.

LILL-KLAS. Hvad ska det vara bra för?

SANKTE PER. Det roar mig. — Du tycks också vänta på honom?

LILL-KLAS (*sätter sig på grindstolpen*). Ja, jag undrar på, hvad han ska säga, när han får veta att bara för att han slagit ihjäl min häst, så har jag fått så mycket pengar att jag nästan håller på att bli rik. — Det tänker jag på.

SANKTE PER. Hvarför gör du det då?

LILL-KLAS. Det roar mig.

(*En skara arbetare med hackor och spadar komma i olika grupper på väg till sitt arbete. De första gå förbi, men plötsligt får Lill-Klas syn på ett par af dem och hälsar.*)

LILL-KLAS. God dag, Karl Petter! Hur är det för dig nu?

KARL PETTER. Det är väl alltid bättre än för dig, tänker jag.

LILL-KLAS. Det vore ju bra det. Du har så brådt i dag.

KARL PETTER. Ja, jag ska i arbete. (*Ut.*)

LILL-KLAS (*efter en paus*). Se god dag, Nisse Har du också brådt?

NISSE. Har du sålt hästhuden nu?

LILL-KLAS. Det kan du lita på. Du frågar inte, hvad jag fått för den?

NISSE. Det är nog inte mer, än du orkar bära't. (*Ut.*)

LILL-KLAS (*efter en paus*). God dag, lilla Ludde.

(*Den tilltalade går förbi utan att svara.*)

SANKTE PER. Kände du dem? Jag menar så där närmare.

LILL-KLAS. Ja, nu tror jag, jag känner dem.

SANKTE PER. Hvilka var det då?

LILL-KLAS. Det var mina gamla vänner. Det var de, som skulle hålla ihop med mig emot Stor-Klas. (*Spottar*) De törs inte nu längre, se'n jag är lyst i bann. De är hans pudlar, hans hundar, hans byrackor. — Men hade de vetat, hvad jag har på kärran!! Haha!

SANKTE PER. Hör du, Lill-Klas! Jag fruktar, du håller på att bli, hvad jag senast kallade en kakos antropos?

LILL-KLAS. Det vill säga en fähund.

SANKTE PER. Ja, det heter ju så på vulgärt språk.

LILL-KLAS. De där ha i alla fall gjort hvad de kunnat, för att jag skulle bli det.

SANKTE PER. Tänker du sitta här, till dess det blir dager?

(*Det börjar ljusna mer och mer.*)

LILL-KLAS. Ånej, det aktar jag mig för. Får Stor-Klas se, hvad jag har i kärran, så vore han karl att slå ihäl mig och gömma mig i skogen. Men han ska höra af mig, innan vi blir mycket äldre. Det lofvar jag. Ajö, helgonet! (*Skjuter kärran framför sig och försvinner i kulissen.*)

(*Strax därefter öppnas dörren till byggningen. Och Stor-Klas kommer ut. Han är halfklädd och ser omornad ut.*)

STOR-KLAS. Det var helvete att de inte är vakna än.

SANKTE PER. Det var en vacker morgonbön. Nå, det utseendet glömmer man aldrig.

STOR-KLAS (*gallskriker*). Anders Petter! Malena! Erker! Maja! Hvar fan är ni?

SANKTE PER. Lill-Klas har smak. (*Anders, Petter, Malena, Erker och Maja komma springande under ropen: »Patron! Patron!» »Här är vi!» o. s. v.*)

STOR-KLAS. Hvar håller ni hus, era latvargar? Solen står högt på himlen, och ni är inte ur sängen än. Opp med luckorna, så man kan se därinne, hvad man gör! Hvar är undantagsmorsan?

MALENA. Hon sofver. Hon är så gammal.

STOR-KLAS. Jag ska ge henne för att vara gammal. (*Fram mot den lilla stugan.*) Hon ska karda ull, ska hon. (*Dunkar på dörren.*)

UNDANTAGSGUMMAN (*kommer ut, liten och krokryggig*). Jag kommer, jag kommer.

STOR-KLAS. Du ska in i kammarn och karda ull, ditt gamla skrälle.

UNDANTAGSGUMMAN. Ja, ja. Men det går inte så fort. Jag är så gammal, så gammal. (*Hon går fram mot byggningen.*)

STOR-KLAS. Husbondens öga gör halfva arbetet, heter det. Finns det en enda af er, som gjorde hvad han ska, om inte jag vore som en piska efter er? Hvad ska du göra i dag, Anders Petter?

ANDERS PETTER. Jag ska köra timmer.

STOR-KLAS. Och du, Malena?

MALENA. Jag ska sköta ladugården och mjölka och släppa ut kräken och skura farstu'n och koka gröten och skala potatisen, fjälla fisken, ta sillen ur vattnet, karda ull, spänta stickor, hugga ved och sitta i väfstol'n på mellanstunder.

STOR-KLAS. Du då, Maja?

MAJA. Jo, jag ska välan hjälpa te hvad det hinner. (*Torkar sig om munnen och tittar skälmaktigt på drängarna.*)

STOR-KLAS. Och du, Erker?

ERKER. Men si först skulle en fäll äta litet.

STOR-KLAS. Är du galen? Tänker du äta? Det ska bli det lilla, det lofvar jag er. Och rappa er nu! För annars är jag öfver er som Jehu.

(*Undantagsgumman kommer ut och sätter sig och kardar.*)

STOR-KLAS. Är munken här nu igen? Hvad har du här att göra?

SANKTE PER. Jag ville be dig om ett kvarter mjölk, Stor-Klas.

STOR-KLAS. Minns du, hvad jag svarade dig sist?

SANKTE PER. Ja, jag minns det. Och jag plägar inte komma två gånger till samma person. Men jag har gjort ett undantag för dig. För du är inte så elak som du är dum.

STOR-KLAS (*till de andra*). Har ni nå'nsin hört på maken? Är jag inte så elak, som jag är dum? (*De tiga.*) Svara mig!

ANDERS PETTER. Jo, med förlof sagdt — patron är lika elak som dum.

MALENA. Ja, det vill vi då dö på.

STOR-KLAS. Ja, ser du det.

SANKTE PER. Jag ser det, och jag ska komma ihåg'et. (*Falsk sortie*). Får jag hälsa Lill-Klas ifrån dig? (*Går.*)

STOR-KLAS (*till drängarna*). Tag fatt munken! Piska honom! Tag fatt munken, säger jag. — Hvarför rör ni er inte ur fläcken?

ANDERS PETTER. Vi törs inte. Det är ju en munk. Och det är inte bra att lägga sig ut med det folket.

STOR-KLAS (*sätter sig*). Jag får inte frid i mitt eget hus.

ANDERS PETTER (*sakta till de andra*). Kom nu, innan han märker det! (*De smyga sig alla ut.*)

UNDANTAGSGUMMAN. Du får aldrig frid, Stor-Klas.

STOR-KLAS. Tyst käring.

UNDANTAGSGUMMAN (*kardar*). Ja, ja, jag ska tiga.

STOR-KLAS. Hvarför får jag aldrig frid, säger du?

UNDANTAGSGUMMAN (*svarar inte*).

STOR-KLAS. Svara mig, käring!

UNDANTAGSGUMMAN. Jag skulle ju inte få säga något.

STOR-KLAS. Gör mig inte galen.

UNDANTAGSGUMMAN. Jo, det är därför, att du inte unnar nå'n frid åt andra.

STOR-KLAS. Hvasa?

UNDANTAGSGUMMAN. Är jag inte din egen hustrus mor, kanske?

STOR-KLAS. Jo, gunås, det är du.

UNDANTAGSGUMMAN. Kallar du mig annat än undantagsmorsan och undantagskäringen? Får jag

inte arbeta från morgon till kväll? Är jag inte som en slaf här i huset?

STOR-KLAS (*buttert*). Du ska väl något göra för födan.

UNDANTAGSGUMMAN. Du skulle inte ha kört bort den där munken. Det kommer ingenting godt utaf sådant.

(*Man hör ett barn skrika därinne.*)

STOR-KLAS (*opp*). Nu skriker det satbyket igen!

UNDANTAGSGUMMAN. Ska du säga så om ditt eget barn?

STOR-KLAS. Har han gjort annat än skrikit hela natten? Skrikit, så jag inte fått sofva? (*Ser in genom fönstret.*) Håll tyst på tjufungen! — Skriker han för tänder? — Ja, han må skrika för hvad fan som helst, så ska han vara tyst, när jag vill.

UNDANTAGSGUMMAN (*skrattar*).

STOR-KLAS. Hvad skrattar du åt?

UNDANTAGSGUMMAN. Jo, jag skrattar, när jag tänker på, hur dina barn en gång ska sätta dig på undantag och låta dig svälta.

(*Stor-Klas gör en åtbörd, som om han ville slå henne. I detsamma kommer en pojke öfver spången till vänster. Stor-Klas hejdar sig och sätter sig, stirrande framför sig. Pojken är halfvuxen och ser dum ut.*)

JON. Guds fred!

STOR-KLAS. Guds fred själf! Hvad vill du?

JON. Jag skulle hälsa från Lill-Klas.

STOR-KLAS. Hvad vill den fattiglappen?

JON. Han bad mig hälsa så gärna och fråga, om han kunde få låna ett skäppemått.

STOR-KLAS. Hvad ska Lill-Klas med ett skäppemått? Hvad ska han mäta?

UNDANTAGSGUMMAN. Å. Liten kan bli stor.

STOR-KLAS. Tig, säger jag. — Ska han ösa sand me't eller mäta grankottar? Ska han låta

prinsen leka me't? Eller hvad vill han? Han kallar ju pojkkräket för prinsen?

UNDANTAGSGUMMAN. Du säger djäfla unge och satyngel i stället. Det är don efter person.

STOR-KLAS (*gör min af att slå henne igen, men hejdar sig*). Du retar mig tills det smäller. (*Ropar in.*) Ingrid! Kom ut ska du få höra på nytt. Lill-Klas vill låna ett skäppemått!

INGRID. Nej, håll i mig! Är det sant?

JON. Han sa't själf. Och han såg så glad ut.

STOR-KLAS. Såg han glad ut?

JON. Ja, och så sa' han att det skulle reta er, far.

STOR-KLAS. Sa' han det? Hahaha! Då kan han låna sitt skäppemått af hvem han vill, men inte af mig. Hälsa honom det, du.

INGRID (*till Stor-Klas*). Är du tokig, du? Då får vi ju ingenting veta. (*Med blid röst.*) Jo då! Lill-Klas ska nog få låna skäppemåttet. Vänta bara, ska jag gå in efter't. (*Till Stor-Klas.*) Jag smetar litet beck i botten, så får vi la veta, hvad det är han har mätt. (*In.*)

STOR-KLAS. Ja, se Ingrid, hon är fullfjädrad.

UNDANTAGSGUMMAN. Ja, det bör du veta bäst.

INGRID (*kommer tillbaka med måttet*). Ge nu det här åt Lill-Klas och hälsa honom så många gånger från både gubben och mig.

STOR-KLAS. Kom ihåg att du gör det.

INGRID. Men jag kan inte åvara skäppemåttet mer än några momanger. Det ska du också säga dem.

STOR-KLAS. Jaha! Det ska du säga dem.

UNDANTAGSGUMMAN (*skrattar tyst för sig själf*).

(*Pojken går med måttet.*)

INGRID. Hvad i allan da'r kan det vara, som Lill-Klas vill mäta med skäppemått? Jag är så nyfiken, så jag tror jag spricker.

STOR-KLAS. Det kan vara nå'n potatissmula, han har hittat nå'n stans.

UNDANTAGSGUMMAN (*skrattar*).

INGRID. Isch! Det är för otäckt te höra henne sitta här och skratta åt allting.

STOR-KLAS. Jag säger detsamma.

INGRID. Det låter som en trollpacka, som ber ondt öfver en.

UNDANTAGSGUMMAN. Om jag gjorde det då?

STOR-KLAS. Hvad säger hon?

UNDANTAGSGUMMAN (*reser sig*). Jo, jag säger det. Och en dag händer det, att det kanske finns nå'n, som hör mina böner. Men jag kan inte låta vara med te skratta. För ni är lustiga. Ni är riktigt lustiga. Ni går här och brygger och brygger, för att fan en dag ska komma och ta er på allvar. Har jag inte sett, allt hvad ni gjort, och hört allt hvad ni sagt, nu på de sista tio åren, och det är gud nåde mig inte vackert te tänka på. Jag grät först, det gjorde jag. Men nu orkar jag, Herren förlåte mig, inte gråta längre. Jag har inga tårar. För de ha torkat bort. Men när tårarna torkade, kom jag att skratta i stället. Och jag ska skratta så länge jag kan hålla hufvu't oppe. Skratta, som en gammal skata, som de rifvit ner bo't för. Och ni ska höra det skrattet en gång, det ska ni. (*Hon förmår inte längre, utan går in i stugan igen.*)

STOR-KLAS. Hon är rent för gammal.

INGRID. Ja, vore det inte för det vore så farligt... så skulle jag då längesedan ha gett henne, så hon inte skrattade mer.

STOR-KLAS. Har du tänkt på det också?

INGRID. Hon kan väl inte begära att få lefva i evighet heller.

STOR-KLAS. Hon kommer snart igen för resten. Så där gör hon alltid, när hon är arg.

INGRID. Hon gör så, ja. — Hvad i allan da'r! Där ha vi ju Lill-Klas.

(*Lill-Klas kommer med skäppemåttet.*)

LILL-KLAS. Ja. I hade ju så'nt hastverk med skäppemåttet. Jag ville inte låta er vänta.

STOR-KLAS. Nå, hvad är det för storverk du har uträttat, se'n du behöfver skäppemått?

(*Undantagsgumman kommer tillbaka och sätter sig stillsamt på sin förra plats och återtar arbetet.*)

LILL-KLAS. God dag, mor.

UNDANTAGSGUMMAN. God dag, Lill-Klas.

STOR-KLAS. Ska du inte svara, när jag talar?

LILL-KLAS. Jag har sålt hästhuden, som du rådde mig. — Och nu skulle jag bara tacka dig för det. Och så skulle jag tacka dig för lånet af skäppemåttet. Här är det!

STOR-KLAS (*opp*). Hvad är det med dig i dag, Lill-Klas? Du ser så säker ut.

LILL-KLAS. Det är ingenting med mig. Här är måttet. Och nu får jag tacka så mycket. (*Bugar och går.*)

INGRID. Du ska väl titta i botten. Något ska väl sitta där kvar.

STOR-KLAS. Det brådskar väl ingen hast. (*Går säfligt nedåt.*)

INGRID. Har du inte brådt, så har jag. (*Går febrilt förbi honom. De mötas på hvar sida om måttet, som de fatta i på samma gång.*) Släpp, säger jag.

STOR-KLAS. Ur vägen, käring. Låt mig titta först!

INGRID. Nyss ville han inte. Och nu när jag vill. — Men vänta du. (*De slitas om måttet.*) Din räliga gubbstrunt!

STOR-KLAS. Satkäring! Fans mormor! (*Rycker åt sig måttet.*)

INGRID (*pryglar honom*). Hvad är det, du kallar mig?

STOR-KLAS Slå du, det skadar mig inte!

UNDANTAGSGUMMAN. I lust och nöd! Såta makar.

STOR-KLAS (*som ändtligen fått botten opp på skäppemåttet*). Pengar! Gullpengar! Se, se! Ingrid!

INGRID (*slutar prygla honom*). Hvad i alla helgons namn säger du?

STOR-KLAS Se själf! (*Tar opp ett mynt*). Är det här en guling eller är det inte? Den satt fast i becket.

INGRID (*ta'r den*). Ja, min lif och knif är det inte gull. — Mor, Lill-Klas mäter pengar med skäppemått. — Det här får vi lof att ha klarhet i. Spring efter honom, Stor-Klas, spring!

STOR-KLAS (*svänger rundt*). Hvilken väg gick han?

INGRID. Här! Här!

STOR-KLAS (*springer och skriker*). Lill-Klas! Lill-Klas!

INGRID. Nej, jag blir rent hufvudyr! Hvar har det kräket fått så mycket pengar?

UNDANTAGSGUMMAN. Han har nog inte stulit dem.

INGRID. Det ska vi snart se!

(*Stor-Klas och Lill-Klas komma tillbaka. Stor-Klas släpar Lill-Klas med sig. Denne gör motstånd.*)

STOR-KLAS. Nej, du slipper inte så lätt. Det här ska vi ha reda på.

LILL-KLAS. Släpp mig! Det gör ondt!

STOR-KLAS. Men hvarifrån har du fått pengarna?

LILL-KLAS. Om jag säger det, så tror du mig inte.

STOR-KLAS (*emot honom*). Säg'et, människa, eller du gör mig galen.

LILL-KLAS (*för sig*). Det är omöjligt. Det är han förut. (*Högt.*) Jag säger dig ju, att du aldrig kan tro mig.

STOR-KLAS. Säger du't inte, så slår jag ihjäl dig.

INGRID: Fram me't bara!

LILL-KLAS. Jag sålde Bruntes hud.

STOR-KLAS. Den usla lilla huden?

INGRID. Och för den fick du en hel skäppa pengar?

LILL-KLAS. Jag sa' ju det, att I inte skulle tro mig.

STOR-KLAS. Är det sant, hvad du säger?

LILL-KLAS. Så sant som jag aldrig har ljugit för dig förr, så sant som solen går opp i öster och ned i väster, så sant som jag är en fatti lus och du den rikaste bonde på långt håll — så sant är det, att jag har sålt Bruntes hud och fått en skäppa pengar i betalning. Och därför ska jag riktigt tacka dig, Stor-Klas. För nu är jag en burgen karl. Men hade du inte slagit ihäl hästen, då hade jag gått här och kört dynga åt dig än i dag. — Tack ska du ha, Stor-Klas. (*Räcker fram sin hand.*)

STOR-KLAS (*slår undan den, står en stund i funderingar, skriker så:*) Anders Petter! Erker! Hitåt! Hitåt! (*Drängarna komma.*)

ANDERS PETTER. Hvad vill patron?

STOR-KLAS. Rör på bena! Spring genast efter en yxa! Och knifvar! Kom och hjälp mig se'n! Ge er i väg! (*Drängarna springa.*) Nu ska vi se, om inte jag också kan tjäna pengar!

INGRID. Hvad tänker du göra?

STOR-KLAS Det ska snart spörjas. (*Drängarna komma tillbaka. Stor-Klas tar yxan.*) Nu ska jag slå ihjäl alla mina fyra hästar.

ANDERS PETTER. Hvad för något?

STOR-KLAS. Och så ska vi ta huden af dem. Och dem ska jag sälja i sta'n och få en skäppa pengar för stycket.

ERKER (*till Anders Petter*) Han har blifvit galen.

LILL-KLAS. Men om nu ingen vill ge så mycket?

STOR-KLAS. Tror du inte jag får för mina hästar, det du fick för din usla sprattkrake? (*Undantagsgumman skrattar tyst*) Sitt inte där och skratta, käring! För då klämmer jag yxan i dig med. (*Hon tystnar.*) Och har du ljugit, Lill-Klas, då vet du, hvad som väntar dig. Kom nu karlar! Och

du, Ingrid, du kan gärna vara med och hjälpa till och hålla i skånkarna, me'n vi flår. (*Ut med Ingrid och drängarna.*)

UNDANTAGSGUMMAN (*lägger undan kardan och kommer hastigt nedför trappan*). Fick du en skäppa pengar för en gammal hästhud?

LILL-KLAS. Ja, gu fick jag det.

UNDANTAGSGUMMAN. Får han det då?

LILL-KLAS. Det tror jag inte, han har förstånd till.

UNDANTAGSGUMMAN (*skrattar*). Nu kan jag skratta högt, efter ingen hör'et. Nu går det utför med Stor-Klas.

FEMTE TABLÅN.

Storstugan hemma hos Lill-Klas. Ett rymligt lågt rum med spis till vänster och dörr till kammaren midt emot spisen. Dörr utåt gården mellan spisen och rampen. I fonden två fönster med små rutor.

Rummet är ljust med hvita, rena färger. Det är skumt i rummet. Och brasan brinner i spisen. Men genom fönstren skymtar det egendomliga ljuset från juninatten mot knoppande björkar.

KAJSA sitter vid vaggan, som hon rör med foten, och stickar på en strumpa. LILL-KLAS sitter bredvid och täljer på en stor barkbåt.

LILL-KLAS. Tror du inte prinsen ska tycka om den här?

KAJSA (*leende*). Han är för liten än.

LILL-KLAS. Nå, så får han gömma den, tills han blir stor då.

KAJSA. Till dess kan du hinna med en hel flotta.

LILL-KLAS. Det ska han ha också. Och han ska ha det därför att nu är jag så lycklig, att jag tror sorgen aldrig kan nå mig mer. Tänk, hur allting har gått oss väl i händer. Nu kan jag köpa mig hästar och oxar och kor. Jag kan köpa Stor-Klas' hela gård, Kajsa. Två skäppor pengar! Det är inte fy skam det.

KAJSA. Pengar är inte det förnämsta.

LILL-KLAS (*fundersamt*). Jo, för mig, tror jag nästan, vet du. Jag har ju dig, och jag har prinsen.

Jag har armar att arbeta med och hälsa och ungdom och allt hvad jag kan önska mig annars. Det har jag ju alltid haft. Har jag inte det kanske?

KAJSA. Det har du.

LILL-KLAS. Men tänk — ändå var vi aldrig riktigt lyckliga!

KAJSA. Å, fy skäm ut dig!

LILL-KLAS Ja, så säger du nu. Men minns du, när du gick i skogen och släpade på den tunga säcken, och Brunte var död, och allting såg omöjligt ut — jo, då var det du, som var olycklig, och jag som höll humöret uppe.

KAJSA. Tror du, det var pengarna, som jag då saknade?

LILL-KLAS. Nej. Men du saknade allt, som man kan få för pengar. Vet du, hvad pengar är egentligen?

KAJSA. Det har jag aldrig tänkt på.

LILL-KLAS. Pengar är detsamma som att kunna få hvad man vill. Jag kommer med pengar i hand och säger: Gif mig god mat, vackra kläder, åker, boskap och bohag, ja, till och med goda vänner och trogna grannar — allt, hvad jag kan önska mig. Och den jag kommer till, han svarar: Var så god! Är det något mer, som behagas, så säg bara ifrån!

KAJSA. Vänner kan du inte köpa.

LILL-KLAS. Puh! Det ska vi se. (*Paus*). Men vet du, hvad som är det förargliga med att ha pengar? Jo, det är, att man får aldrig någon frid, bara därför att man vet, att man har dem.

KAJSA, Det förstår jag inte.

LILL-KLAS. Det var märkvärdigt. Förr visste jag, att jag inte kunde skaffa mig nå'nting, om jag önskade mig det aldrig så mycket. Därför önskade jag mig heller aldrig något, utan var glad ändå. Nu när jag vet, att jag har pengarna och kan få,

hvad jag vill — nu går jag och tänker efter, om det inte är något, som jag skulle kunna önska mig.

KAJSA. Skaffa dig, hvad du önskar då, så får du väl frid.

LILL-KLAS. Ja, men när jag inte vet, hvad det är, som jag önskar. Utan bara går och önskar, att jag ska hitta på något.

KAJSA. Nej, det var det allra värsta.

LILL-KLAS (*går och slår upp fönstret*). Ser du hvad det är vackert ute, Kajsa! Nu skulle jag önska, att jag just i kväll finge se dig för första gången. Så ljust och grönt och stilla, som det är i kväll. Så där som det är i backarna, när det lider mot midsommar. Nu skulle allting börja på nytt igen. Hela lifvet skulle börja på nytt — för dig och mig. Alla sorgliga stunder med sina ledsamma minnen skulle aldrig ha funnits till. Så skulle det vara.

KAJSA. Det kan du aldrig köpa för pengar...

LILL-KLAS. Nej. Men det är också det enda.

KAJSA. Så dumt du nu talar!

LILL-KLAS. Ja, ja! Jag är väl dum, kan jag tro.

KAJSA. Du sitter här och talar om, hur lycklig du är. Och så ha vi glömt Gamle-Mor, som ligger där oppe.

LILL-KLAS (*drar sig ifrån fönstret*). Gå opp och se till henne då.

KAJSA. Är du inte rädd att vara ensam?

LILL-KLAS. Rädd? För hvem då?

KAJSA. För Stor-Klas. Jag är så rädd för honom i natt.

LILL-KLAS. Du pratar.

KAJSA. När han får veta, hur du narrat honom! Och det ska han väl veta vid det här laget. Ingenting godt kan komma af det.

LILL-KLAS. Det vet man inte.

KAJSA. Har han inte hotat att slå ihjäl dig, om du har lurat honom? Och du har lurat honom riktigt fult, Lill-Klas.

LILL-KLAS. Gå du opp och se till Gamle-Mor, Kajsa. Det är ingen fara med mig. Och jag ska nog vakta prinsen.

KAJSA. Ja, jag går då. Men — akta prinsen! (*Hon går ut till höger.*)

LILL-KLAS. Skulle jag lämna prinsen ensam? Jag, som är prinsens pappa. Jag ska sjunga sagor för prinsen och sitta här alldeles ensam och vakta honom. Sof sött lille prinsen! Gamle-Mor är sjuk däroppe. Men jag ska inte tänka på död och elände nu, när det är sommar och ljus natt.

(*Han sätter sig ned och sjunger.*)

Och prinsen han red uti solen in
falleri fallera etc.
där såg han en flicka med rosig kind.

Och hör du lilla fagra sven
säg får jag bli din hjärtevän.

Och hör du lilla fagra mö
för dig vill jag lefva, för dig vill jag dö.

Och prinsen och flickan de redo bort
molntappar följde dem tropp efter tropp.

(*När Lill-Klas slutat sången, ser En Tomte in genom fönstret och nickar.*)

TOMTEN. Sjunger du för din pojke du som en annan mamma?

LILL-KLAS. Jag sjunger, hvad som faller mig in. Och nu när mamma är borta, får väl jag tota till, så godt jag kan.

TOMTEE (*hoppar in genom fönstret*). Jag tycker om dig för det. Det är midsommar ute, och älfvorna dansa i gröngräset.

LILL-KLAS. Å, tusan, gör de det!

TOMTEN. De sjunga om lille prinsen, som ska bli stor. Du har tur, Lill-Klas.

LILL-KLAS. Har jag?· Hur så?

TOMTEN. Jo, du står väl hos de underjordiske.

(*Man hör sakta musik.*)

LILL KLAS. Hvad är det, jag hör?

TOMTEN. Det är fåglarna, som kvittra, i väntan på solen Det är älfvorna därute, som vilja dansa för lille prinsen och göra dig glad.

LILL-KLAS. Det är jag ändå. Men låt du dem dansa.

(*Väggen försvinner. Man ser älfvorna dansa i det bleka månskenet.*)

EN ÄLFVA (*fram till vaggan, berör gossens panna*). Jag ger dig hälsa och styrka (*dansar bort.*)

EN ANNAN ÄLFVA. Jag ger dig kärlek och lycka.

EN TREDJE ÄLFVA. Jag ger dig godhet och hjärtelag.

(*Dansen fortsätter. Lill-Klas böjer sig till sist öfver vaggan. Väggen kommer tillbaka. Och Lill-Klas sitter lutad, som om han drömt.*)

KAJSA (*från höger*). Drömmer du, Lill-Klas?

LILL-KLAS. Ja. Jag drömmer om prinsen.

KAJSA. Vakna då! Nu kommer döden och söker oss.

LILL-KLAS. Hvad säger du? Hvad vill han här?

KAJSA. Han vill hämta Gamle-Mor, tror jag, i natt.

LILL-KLAS. Just nu! När jag kände mig så lycklig.

KAJSA. Gamle-Mor är mycket sjuk, Lill-Klas. Glöm dina drömmar och tänk på henne. Hon vill ligga i vår säng.

LILL-KLAS (*för handen öfver ögonen*). Nu! Just nu! När jag ville leka (*går ut till höger.*)

KAJSA (*reder upp i sängen*). Stackars Gamle-Mor, som vi nära hade glömt.

LILL-KLAS (*kommer åter med Gamle-Mor, som han till hälften stöder, till hälften bär*). Kom nu, Gamle-Mor, jag ska nog hjälpa dig!

GAMLE-MOR. Jag har så ondt för bröstet. Men jag vill ligga i min gamla säng.

LILL-KLAS. Som du har gett åt barnen, ja. Lägg dig, Gamle-Mor!

KAJSA. Ligger du bra nu?

GAMLE-MOR. Ja, tack! Nu ligger jag bra.

LILL-KLAS. Vi har tänkt på dig hela tiden. Men vi ville inte störa dig.

KAJSA (*sakta*). Men Lill-Klas!

LILL-KLAS (*likaså*). Stör henne inte! Låt henne tro det!

GAMLE-MOR. Ni behöfde inte vara rädda att störa mig. De unga stör aldrig de gamla. Det är bara de gamla, som stör de unga.

KAJSA. Säg inte så, mor!

GAMLE-MOR. Tror du inte, att jag också har varit ung! — Jag har inte glömt det. Det är så länge sedan nu. Men glömt det har jag inte! (*Vill resa sig opp.*) Sofver prinsen?

LILL-KLAS. Han sofver.

GAMLE-MOR. Det är bra det. Låt honom sofva.

KAJSA. Nej, jag ska ta opp honom. Han somnar nog igen.

GAMLE-MOR (*retligt*). Låt honom sofva, säger jag. Väck honom inte för min skull. — De gamla ska inte störa de unga. — Jag har stört er många gånger. Det är så bittert att tänka på det nu.

LILL-KLAS. Säg inte så, Gamle-Mor!

GAMLE-MOR. Jo, visst vet jag, att jag det har gjort. Jag har varit knarrig och elak. Jag har varit som ett missljud i er ungdom. Säg inte emot mig. Jag vet mycket väl, hvad jag säger. Jag är inte oredig än.

LILL-KLAS. Tänk inte på det nu, Gamle-Mor! Du har varit både stygg och snäll. Du har

bannat mig och hållit med Kajsa. Men snäll har du varit.

GAMLE MOR. Jag har varit en elak gammal gumma, som alla gamla gummor. Därför fick jag heller inte vara med längre, när lyckan kom. Men jag har inte varit värre än de flesta. Jag har varit som andra människor. Det vet jag då.

KAJSA. Hvarför ska du narra oss att gråta, Gamle-Mor?

GAMLE-MOR. Å, ni skrattar snart igen. Ni är ju unga. (*Paus.*) Har ni stängt dörren i kväll?

LILL-KLAS. Nej, den brukar ju alltid stå öppen.

GAMLE-MOR. Ja, ja! Här finns inga onda människor. Här finns bara vi. Och ute är det sommar. — Hvar är ni, barn? Jag ser er inte.

KAJSA. Här, mor!

LILL-KLAS. Det är slut med Gamle-Mor, Kajsa!

GAMLE-MOR. Ni är så långt borta. — Jag räcker er inte längre. — De gamla — ska — inte — störa — ungdomen. (*Hon dör.*)

(*Kill-Klas och Kajsa sitta tysta en stund.*)

LILL-KLAS (*ser opp*). Är hon död?

KAJSA. Ja.

LILL-KLAS (*gör korstecknet öfver henne och sluter hennes ögon*). Sof sött, Gamle-Mor! Och väl mött igen!

KAJSA. Jag tror, du ler.

LILL-KLAS Jag kan inte låta bli det. Jag tänker på, hur hon brukade sätta opp dig emot mig.

KAJSA. Och det kan du tänka på nu?

LILL-KLAS. Ser du inte, att jag har tårarna i ögonen i alla fall.

KAJSA. Ibland är du så underlig, Lill-Klas. Du skrattar, när andra gråta, och gråter, när andra skratta. — Nu tar jag prinsen med mig och går opp på loftet. (*Tar barnet.*)

LILL-KLAS. Ja, ja, Kajsa. Jag får ligga här nere, så godt jag kan. Jag har legat illa förr och ändå kunnat sofva.

KAJSA. Gör det, Lill-Klas! Är du inte rädd att ligga ensam här nere?

LILL-KLAS. Jag har visst för godt samvete. — God natt, Kajsa. (*Kysser henne. Hon går.*) — Du ska hvila i frid, Gamle-Mor. Ingen ska störa dig. — Jag sätter mig här vid spisen. (*Stannar och ser på henne*) Så lugnt hon sofver! Är det inte värre att dö? (*Han släcker ljuset, sätter sig ned på golfvet och sluter ögonen. I detsamma öppnas dörren oeh Stor-Klas kommer in. Han har en yxa i handen.*)

STOR-KLAS. Nu är din sista stund kommen, Lill-Klas! Där i sängen sofver du! Det vet jag! Och nu ska jag ge dig för hästhudar, jag. Jag har varit åt sta'n, du. Jag skulle sälja mina hudar. Ja. Men det var ingen, som ville köpa! En skäppa pengar för stycket! Vet du inte hut! sa' de. Och så fick jag smörj Jag nekar inte till det. Men nu ska du ha't.

LILL-KLAS (*som vaknat och följt honom med ögonen*). Jag tror, jag drömmer.

STOR-KLAS (*slår till af alla krafter*). Nu ska du inte lura mig en gång till. (*Går sakta ut igen.*)

LILL-KLAS (*rusar upp, fattar en yxa, som står vid spisen, tvekar en stund, ser ut genom fönstret*). Han är inte långt borta! Om jag skulle!...

KAJSA (*in*). Hvem var det som var här nere?

LILL-KLAS. Stor-Klas.

KAJSA. Hvad ville han här?

LILL-KLAS (*pekar på bädden*).

KAJSA. Jesus Maria!

LILL-KLAS. Hade jag legat där nu, så vore jag död! Öga för öga!

KAJSA. Du tänker väl aldrig...?

LILL-KLAS (*kastar yxan*). Nej. — Inte därför att det vore farligt att göra det! Inte heller för att han förtjänar bättre! Nej. Jag ska slå honom värre än med yxa och stål. Hur var det Sankte Per sa'? — Du ska lura honom, att göra en sådan

dumhet, så han slår ihjäl sig själf, sa' han. Och det ska inte bli liknelsevis. — Jag ska hämnas både dig och mig, Gamle-Mor. Och se'n ska du få sofva i ro. Men först ska du hjälpa mig litet.

KAJSA. Ska Gamle-Mor hjälpa dig?

LILL-KLAS (*ler*). Ja. Hon ska låna mig sin gamla döda kropp på en förmiddag.

KAJSA. Det där förstår jag inte, Lill-Klas.

LILL-KLAS. Det behöfs inte heller. Gå opp du och lägg dig hos prinsen. Han behöfver sofva, och det behöfver du också. Ser du! Nu går solen opp, skogen vaknar. Men innan solen gått ner många gånger, ska du få höra på nytt för andra gången. Låt du mig och Gamle-Mor hållas.

(*Solen har under detta gått upp och förgyller hela rummet samt utsikten genom fönstren.*)

SJÄTTE TABLÅN.

Samma sceneri som i första tablån.

Det är morgon.

KAJSA kommer ut ur stugan, skuggar med handen för ögonen och ser utåt. I detsamma kommer LILL-KLAS från fonden. Han bär en stor säck på ryggen och pustar väldigt.

KAJSA. Lill-Klas! Är du redan hemma?

LILL-KLAS (*kastar ned säcken*) Du har sofvit länge, du Kajsa. (*Det skramlar när han kastar ned säcken.*)

KAJSA. Hvad i allan dar har du i säcken?

LILL-KLAS. Morgonstund har gull i mun, du. (*Ropar.*) Jon! Jon! (*Löser upp säcken och tar fram något*). Ser du här, du!

KAJSA. Pengar! Nu igen!

LILL-KLAS. Ja, du! En hel skäppa pengar! Nu har vi snart, så vi reder oss.

JON (*kommer. Han är lurfvig i håret och ser lika dum ut som förut*). Hvad vill husbond?

LILL-KLAS. Du ska gå till Stor-Klas och låna ett skäppemått.

JON. Nu igen? Gud, så mycket pengar! — Får jag inte nu heller tala om, hvad det ska vara till?

LILL-KLAS. Det får du göra, hur du tycker. Skynda dig bara! (*Jon går.*) Nu tycker jag, det ska bli fart i Stor-Klas. Först får han höra, att han inte har slagit ihjäl mig. Och så får han veta om pengarna. Och nu behöfver du inte vara rädd

för honom längre. Nu vet jag, hvad han har gjort, och då är han inte angelägen att komma i gräl med mig en gång till.

KAJSA. Du talar så mycket nu. Det låter som om det vore nå'nting, du behöfde tysta ner.

LILL-KLAS (*vill tala, men kan inte, ser bara på henne*).

KAJSA. Hvarför vill du inte berätta mig, hur du har fått de här pengarna? Jag vet ju, att du lånade en häst i morse och for bort med Gamle-Mor, för att hon skulle få stå lik i bårhuset. Och så kommer du hem med en hel skäppa pengar.

LILL-KLAS. Hon är också på bårhuset. Tror du kanske, att jag gått och sålt Gamle-Mor?

KAJSA. Fy, hvad du talar fult! (*Man hör röster utanför.*)

LILL-KLAS. Gå in nu, Kajsa. Det är Stor-Klas, som kommer.

KAJSA. Jag är riktigt rädd att gå ifrån dig.

LILL-KLAS, Midt på ljusan da'n måtte han väl inte vara farlig. (*Kajsa går in. I detsamma kommer Stor-Klas och Jon.*)

STOR-KLAS. Har du ljugit, så ska den onde ta dig!

JON. Här står han ju. Se själf!

STOR-KLAS. Ja, så min lif och själ! (*Till pojken.*) Gå åt Sorunda, hvad står du här och gapar efter? (*Han torfvar till pojken, som skrikande tumlar ut.*)

LILL-KLAS. Ska du slå min dräng, Stor-Klas?

STOR-KLAS. Har du dräng också?

LILL-KLAS. Ja, jag har råd till det.

STOR-KLAS. Drämma' jag dig inte i skallen med yxan härom natten, så att skallen sprack?

LILL-KLAS. Jo, nog gjorde du, hvad du kunde alltid.

STOR-KLAS. Och så lefver du ändå.

LILL-KLAS. Ja, det ser så ut, det. Hör du, Stor-Klas. (*Ser sig om, som om han fruktade att

någon skulle höra dem, hemlighetsfullt:) Det var inte jag, som låg i sängen. Det var Gamle-Mor.

STOR-KLAS. Då var det henne, som jag slog ihjäl.

LILL-KLAS. Tänk, att det förstod han. — Skrik inte så högt. Folk kunde höra dig. — Men du ska ha tack för hvad du gjorde.

STOR-KLAS (*eftertänksamt*). Ja, nu behöfver du inte fö' henne längre.

LILL-KLAS. Det är riktigt, det. Det behöfver jag inte. — Men ser du, jag fick sälja henne också.

STOR-KLAS. Hvad för något?

LILL-KLAS. Och jag fick en hel skäppa pengar för gumman.

STOR-KLAS (*med lyftad arm*). Ljuger du nu igen, så ska . . .

LILL-KLAS (*pekar på säcken*). Se själf! Det är en hel skäppa. Årligt mätet också! Lita på det!

STOR-KLAS. Ja sannerligen är det inte det. — Men aldrig har jag hört, att nå'n människa köper döda käringar.

LILL-KLAS. Du ser ju, att pengarna ligger här. Du måtte väl tro dina egna ögon.

STOR-KLAS (*vänder på säcken, trefvar i den, hvisslar*). Ajö, Lill-Klas.

LILL-KLAS. Hvart ska du gå?

STOR-KLAS. Pytt, fick du veta't.

LILL-KLAS. Å, säg det ändå.

STOR-KLAS. Nej du. Mig lurar du inte. (*Går och vänder om igen.*) Men har du lurat mig nu igen, då är det så godt, att du beställer om ditt hus innan kvällen. (*Han går. Lill-Klas står en stund och ser efter honom, småskrattar och vänder sig om. Då står Sankte Per bakom honom.*)

SANKTE PER. Hvad skrattar du åt?

LILL-KLAS. Jag skrattade inte.

SANKTE PER. Du ska inte neka för mig. Hvart tror du Stor-Klas nu gick? Han gick hem för att

slå ihjäl undantagsgumman och sedan sälja henne i sta'n. Och det låt du honom göra?

LILL-KLAS. Kan jag hjälpa, hvad han gör?

SANKTE PER. Vet du, Lill-Klas, nu bryr jag mig inte om att tala grekiska med dig längre. Ty nu är jag arg. Och därför säger jag dig på ren svenska, att du är en fähund.

LILL-KLAS. Hör nu, helgonet! Är det inte dina råd jag följer kanske? Behärska dig, sa' du, och lura honom, sa' du, så att han fördärfvar sig själf. Det har jag gjort nu. Och ändå är det inte bra.

SANKTE PER. Rådde jag dig också att gillra opp Gamle-Mor och sätta henne som en lefvande människa bredvid dig på vagnsätet och köra till krogen med henne i morse?

LILL-KLAS. Nå, än se'n då?

SANKTE PER. Jo, se'n narrade du krögarn att gå ut till henne med en mugg öl och bjuda henne dricka. När han då talade till henne, och hon inte svarade, så kastade han glaset i hufvet på henne.

LILL-KLAS. Ja, det var väl inte rätt.

SANKTE PER (*snusar*). Hör du, Lill-Klas. Jag tycker du skulle lägga bort att tala om rätt och orätt. När hon då faller ner, då är du färdig och visa honom hålet, hon hade i pannan och säga, att det var han som slagit ihjäl henne. Så tar du emot en skäppa pengar för att du ska tiga med den ogärning, som han inte har begått. Och när du så kommer hem, så ljuger du för din hustru och pratar dig ifrån hela affären.

LILL-KLAS. Det vet alla människor, att kvinnfolk inte förstår sig på affärer.

SANKTE PER. Och hvarför har du gjort allt detta? För att sedan få tala om det för Stor-Klas, så att han skulle slå ihjäl sin hustrus mor och komma i olycka. Vet du, Lill-Klas, jag tror, att

jag var för mild i mitt omdöme nyss. Ty du har sannerligen utvecklat dig till en riktig bof.

LILL-KLAS (*rifver sig i håret*). Jo, jag är väl en bof då. Men jag säger bara, som det är, att jag har aldrig räknat ut'et så bra, som du påstår. Inte tänkte jag precis på, hur det skulle gå, när jag började leken. Men så tog det ena det andra — ock så såg jag, som du sa', att jag hade nytta af det — ja — och så —

SANKTE PER. Så lät du det basa.

LILL-KLAS. Ja, det kan jag inte neka till.

SANKTE PER. Hör du, Lill-Klas, har du aldrig tänkt på döden?

LILL-KLAS (*ifrigt*). Jo, jag har alltid varit nyfiken på, hur det skulle kännas att dö.

SANKTE PER. Du tänker låta det basa då också, kan jag tänka mig. Jo. Jo. Man pratar så mycket. Och därmed tror du, att allting är klareradt. — Ja, då måste du sannerligen lefva i oskyldighetens tillstånd och inte känna skillnad på ondt och godt.

LILL-KLAS (*glad*). Du sa' ordet. Oskyldighetens tillstånd. Det är just min affär, det.

SANKTE PER. Du menar ingenting ondt, vill du säga?

LILL-KLAS. Just det, ja.

SANKTE PER. Då har jag gifvit dig farliga lärdomar. Det finns en vishet, som passar för de kvicka, och en annan, hvilken lämpar sig för de öfriga. Jag har öfverskattat dig. Det är saken. Där den ene klifver ner sig, där går den andre torrskodd öfver. Nu har du klifvit ner dig. Förstår du, hur jag menar?

LILL-KLAS. Inte riktigt.

SANKTE PER. När jag vandrade på jorden för en hundra år se'n eller så, då hade jag en reskamrat, som kallades Broder Lustig. Det var en gammal soldat, och i honom lefde den gamle Adam obruten Jag har alltid haft en viss smak för

dylika individer, troligen därför att jag sett för mycket af motsatsen. Du tycks vara något i samma stil. Nå! (*Snusar.*) En dag skulle han och jag gå öfver ett kärr. Då säger jag: Gå först du. Och detta sade jag för att pröfva honom. Nej, säger han. Gå du först. Men han tänkte: Är det för djupt för dig, så aktar jag mig att komma efter. Nå! Jag gick, och han kom efter. Men jag kom öfver, och han sjönk till halsen i kärret. Vet du hvarför?

LILL-KLAS. Han var kanske tyngre.

SANKTE PER (*arg*). Nej, men han hade dåligt samvete. Det har du också, och därför håller du nu på att klifva ner dig.

LILL-KLAS. Hör nu! Jag vill minnas, att du öfversåg med Broder Lustigs samvete och hjälpte honom upp.

SANKTE PER. Det gjorde jag. Men det är osäkert, om jag blir lika beskedlig mot dig. (*Han nickar och går ut.*)

LILL-KLAS (*står en stund i tankar*). Han var arg. Om jag kunde begripa, hvad jag har gjort honom! (*Stannar framför säcken.*) Det är i alla fall inte värdt att pengarna ligger här ute på backen. (*Rafsar ihop dem och knyter ihop säcken.*). Jag begriper inte, hvad han har gjort med mig. Det är något, jag har blifvit rädd för. (*Ropar in genom dörrer.*) Kajsa! Kajsa!

KAJSA (*in*) Har det händt dig något?

LILL-KLAS. Nej, hvad skulle det vara? Hör du, vet du alltid, hvad som är rätt och orätt, Kajsa?

KAJSA. Det tycker jag, man känner.

LILL-KLAS. Men det kan inte jag. Det är så svårt ibland. Och så inveckladt. (*I detsamma höres sång utanför. Lill-Klas rusar upp.*) Hvad är det?

KAJSA. De komma hit!

JON (*kommer springande*). Husbond! Husbond! Det kommer folk hit.

LILL-KLAS. Hvad är det?

JON. Det är ett helt tåg. Det är hela byn. Och klockarn går i spetsen.

LILL-KLAS. Det är mina gamla vänner, Kajsa.

KAJSA. Låt dem bara inte narra dig en gång till.

(*Tåget kommer in företrädt af två spelmän, behöfva icke halta, gå på träben eller se ut som dårhushjon. De spela en marsch t. ex. »Bohusläningar tappa inte takten». — I spetsen går klockarn. Efter komma Karl Petter, Jonas i Gärdslösa, Per i Träsket, Sven Anton, Lilla Ludde och Nisse i Bo, flere gubbar och unga karlar samt unga och gamla kvinnor, alla i högtidsdräkt. Tåget stannar framför trappan, och Klockaren stiger fram, som om han ämnade hålla tal*)

LILL-KLAS. God afton, god vänner, hvad vill ni mig?

KLOCKARN. Du ska inte börja nu, Lill-Klas. För det är jag, som ska hålla tal. Din tur kommer sedan. (*Vänder sig om:*) Är ni färdiga att falla in med hurraropen?

DE ANDRA (*i oregelbundna hviskningar*). Ja — ja. Gå på bara.

KLOCKARN. Då börjar jag. Det har på sista tiden uppstått ett beklagligt missförstånd mellan dig, Lill-Klas, och dina vänner inom socknen. Jag säger vänner — ty vi äro dina vänner allesammans, dina verkliga vänner.

SORLANDE RÖSTER. Ja. Ja.

LILL-KLAS (*blir rädd*).

KLOCKARN. Därför ha vi kommit hit i dag, eftersom det i dag alltså är själfva midsommardagen, och vi vill förklara, hur det hänger ihop. Stor-Klas har fått för mycket att säga i socken. Han är vår plågare, vår fiende, vår tyrann.

RÖSTER. Ned med honom!

KLOCKARN. Det skulle inte ha varit så, som det nu är, om vi haft Lill-Klas. Och därför komma vi i dag för att räcka dig vår hand —

eller rättare våra händer — och säga dig: Tag oss, som vi är. Ty du är vår man. Du är vår Stor-Klas. Och därför säger jag: Lefve den verklige Stor-Klas! Lefve han! Hipp, hipp! Fyrfaldigt hurra!

ALLA. Hurra!

KAJSA (*till Lill-Klas*). Gråter du?

LILL-KLAS. Det är ingenting.

KAJSA. Har du inte lärt dig än, hvad deras vackra ord är värda?

LILL-KLAS (*ler lätt*). Jo, men det är ändå roligt att höra. (*Vänder sig utåt.*) Ja, nu skulle jag svara. Men det är inte så lätt. Ser ni, jag minns nog, när Stor-Klas hade slagit ihjäl Brunte. Då stod ni här alla och höll med honom emot mig.

KARL PETTER. Vi tordes inte annat.

LILL-KLAS. Nej, det förstår jag så väl. Ni tordes inte annat. Jag har hållit af er allesamman. Det har jag. Jag skulle ha kunnat gå i elden för er. Till och med nu, när jag vet, hvad ni går för, kunde jag knappt höra, hvad ni sa', utan att jag fick tårarna i ögonen.

RÖSTER. Vi vet det, Lill-Klas. Vi vet det.

PER I TRÄSKET. Tack för det, Lill-Klas!

LILL-KLAS. Men vet ni, hvarför? Jo, därför att jag har varit dum i hela mitt lif.

RÖSTER. Hvad säger han?

LILL-KLAS. Jo, jag har varit dum. Men jag är det inte längre. Tror ni inte, jag vet, hvarför ni kommer till mig i dag? Jo, därför att ni ha dåligt samvete. Och för det andra så ha ni kommit underfund med, att ni inte kan reda er längre utan mig emot Stor-Klas för ni vet att jag är fiffigare än ni!

KLOCKARN. Nej, hör nu —

LILL-KLAS. Jaha, du klockare där, det borde du ha lärt dig, du kistefar! Och för det tredje så kommer ni till mig för att ni vet, att jag har blifvit rik och nu vill ni plocka mig. Men nu har

sinnet runnit på mig, och nu har den stund kommit, som jag längtat efter i åratal... Nu säger jag: Gå så långt vägen räcker. Nu är det jag, som inte vill veta af er.

KARL PETTER. Nu går skammen på torra landet.

LILLA LUDDE. Nu vet vi, hvad du går för.

(*Allmänt sorl.*)

LILL-KLAS. Det är nog snarare jag, som vet, hvad ni går för. Gå nu! Innan jag säger mer.

KLOCKARN. Vi ska gå. Men det här får du ångra, Lill-Klas.

ALLA. Det får du ångra!

(*Alla gå ut, som de kommit. När de sista försvunnit, hör man marschen i kulissen, småningom allt svagare och svagare.*)

KAJSA. Det skulle du ändå inte ha gjort, Lill-Klas.

LILL-KLAS. Det var ju du, som eggade mig?

KAJSA. Så menade jag inte.

LILL KLAS. Det var skönt att få bränna af dem i alla fall. — Gå in du, Kajsa! Jag vill vara ensam här ute en stund. (*Kajsa går in. Lill-Klas sjunker ned med händerna för ansiktet.*) Mina vänner! Å! Mina vänner! (*När han ser upp, står Sankte Per framför honom.*)

SANKTE PER. Nu har du gjort det bra, Lill-Klas.

LILL-KLAS (*trotsigt*). Jag behöfver dem inte.

SANKTE PER. Det vet man aldrig.

LILL-KLAS. Det vet man, när man reder sig själf.

SANKTE PER. Jaså, det gör du. — Ja, då går jag med, så blir du riktigt ensam. (*Han nickar och går.*)

LILL-KLAS. Hvad menade han? Han såg så underlig ut.

JON (*kommer springande*). Husbond! Nu kommer Stor-Klas. Han går genom skogen med stora steg och bär en säck på ryggen.

LILL-KLAS. Låt honom komma!

JON. Han svär och gormar, så det hörs lång väg. Jag törs inte stanna här längre. (*Springer ut.*)

STOR-KLAS (*in, kastar säcken framför Lill-Klas*). Bed din bön, Lill-Klas. Nu ska du inte lura mig längre.

LILL-KLAS. Hvad vill du mig?

STOR-KLAS. Stoppa dig i säcken och dränka dig.

LILL-KLAS. Hvad har jag gjort dig?

STOR-KLAS. Och det frågar du? Ljög du inte, när du talte om pengarna?

LILL-KLAS. Hvad är det du har gjort, Stor-Klas?

STOR-KLAS. Jag har slagit ihjäl käringen hemma på gården. Jag har kört henne till sta'n. Jag skrek, att de kunde få köpa en död människa. Och jag trodde, de skulle slå ihjäl mig.

LILL-KLAS (*undan honom*). Det här kan väl aldrig vara ditt allvar?

STOR-KLAS. Först slog jag ihjäl alla mina hästar. Och så gjorde jag det här. Alltsammans har du narrat mig till. Men nu — — —

LILL-KLAS (*förfärad*). Jo, det är allvar! Gud i himmelen! Och han som är så stark. (*Bedjande*). Du ska få en hel skäppa pengar, om du låter mig lefva.

STOR-KLAS. I säcken med dig!

LILL-KLAS. Lergöken! Om jag blåste i den när det riktigt knep, skulle Sankte Per komma. — Jag hittar den inte, den är borta.

STOR-KLAS (*brottas med Lill-Klas, får in honom i säcken och knyter till. Därunder växlas följande repliker.*)

LILL-KLAS. Du får tre skäppor pengar!

STOR-KLAS Nej, du.

LILL-KLAS. Det är allt, hvad jag har.

STOR-KLAS. Se så, nu har jag dig som en gris i säcken. Och som en kattunge ska jag dränka dig. (*Medan han knyter till säcken, faller ridån.*)

SJUNDE TABLÅN

Scenen är på midsommaraftonen. En kyrka i fonden med götiska fönster. Dörren till porten står öppen. Porten är prydd med löf och blommor.

KLOCKARN (*kommer från kyrkan, ser ut och säger*). Ja, nu är det i ordning. Nu kan de komma när de vill. (*Vänder sig om och betraktar girlanderna och löfruskorna*). Jo, det är ganska nätt.

SANKTE-PER (*kommer från vänster*). God dag! Hvad är det för en fest, som ni tänker fira i dag?

KLOCKARN (*tar af hatten*). God dag! I är en helig man, ser jag. Och I vet icke, hvilken dag vi fira i dag?

SANKTE-PER. Jag är långväga ifrån. Under de sista dagarna har jag tappat bort räkningen en smula.

KLOCKARN. I dag är det egentligen ingen kyrkans högtid, som firas. Det är folkets högtid i dag.

SANKTE-PER. Är inte folkets och kyrkans högtid detsamma?

KLOCKARN. Det är svårt att säga. Det ser emellertid inte alltid så ut. Men i dag är det midsommarafton. Den hette förr den helige Johannes afton. Men nu har folket gjort den dagen till sin. Och så heter den som sagdt midsommarafton.

SANKTE-PER. Och hur firar folket sin afton?

KLOCKARN. Det är med sång och dans och — litet af hvarje.

SANKTE-PER. Du har satt blommor kring kyrkdörren också.

KLOCKARN. De börjar i kyrkan. Det är gammal sed. Sedan dansa de till ljusan dag. Om du väntar litet, får du snart se, hur det går till.

SANKTE-PER (*sätter sig på en sten vid kyrkdörren*). Då sätter jag mig här så länge. — Hvad står du och ser efter?

KLOCKARN. Jag väntar bara på kyrkvaktarn. För jag skulle upp och ringa i tornet. Men jag kan inte gå, förrän han kommer.

SANKTE-PER. Han kommer väl snart.

KLOCKARN. Det skulle han nog göra, om det inte vore midsommarafton. Men då är han med förlof sagdt, alltid full.

SANKTE-PER. Gå opp du och ring! Ring, så det ljuder öfver hela bygden. Jag ska nog vakta porten.

KLOCKARN. Vill I verkligen det?

SANKTE-PER. Det är jag van vid. Jag har vaktat porten förr, till större kyrkor. Gå opp i tornet, klockare, och ring för folket.

KLOCKARN. Klockorna ska klinga lustigt i dag. (*Går.*)

SANKTE-PER (*ensam*). Det måtte finnas något jordiskt kvar i min natur, efter det här tilltalar mig så mycket. Grönskan och blommorna, solskenet och den friska luften (*klockorna börja ringa*). Nu börja klockorna också! Herre Gud, ja! Gamla klockorna! Bing, bång! Bing, bång! Lycka och välsignelse, människobarn. Se där kommer prästen också. (*Han reser sig opp och bugar*). Var så god värdige Domine! Var så god!

PRÄSTEN (*går långsamt förbi*). Tack min vän! (*Han går in i kyrkan.*)

SANKTE-PER. Han måste naturligtvis slippa in. — Bevare mig! Jag glömmer ju rent hvar jag

är! — Men en så'n här dag skulle jag glömma det där också. Hvarenda en skulle få slippa in. Ingen skulle stå utanför.

(*Man hör sång och musik, som hastigt nalkas. Ett stort tåg af människor, alla, som voro med i föregående tablå och ännu flera. De kommande bära fanor, ungdomen går par om par. De gamla komma efter. Hela tåget dansar, utstyrda i behörig dräkt till den gamla leken, »Sommar i byn». Därefter hör man orgeln inifrån kyrkan afbryta dansmusiken. Dansen afstannar. Hela skaran faller på knä och gör korstecknet. Därpå resa de sig och tåga under orgelns toner in i kyrkan.*)

SANKTE-PER (*torkar en tår ur ögat*). Ingen ska stå utanför en så'n här dag. Ingen skulle nå'nsin stå utanför. (*Rycker till vid sina egna ord*). Det var väl, att ingen hörde mig. — Nu går jag in. Det behöfs ingen vakt vid den här porten längre. (*In i kyrkan.*)

STOR-KLAS (*kommer kånkande med säcken på ryggen*). Hu, hvad det är varmt! (*Sätter ned säcken*), Nu spelar de på orgeln därinne. I dag är det midsommarafton och så ska jag vara tvungen att gå och kånka på den fördömde Lill-Klas. (*Talar till honom*). Du är ju tung som en sten.

LILL-KLAS (*inne i säcken*). Släpp ut mig då, så slipper du bära mig.

STOR-KLAS. Nej stopp! Ligg där du! Det är nog ingen, som tar bort dig. (*För sig*). Han kan inte slippa ut. Och alla människor äro i kyrkan.

LILL-KLAS. Hvart ska du gå?

STOR-KLAS. Jag går in i kyrkan en stund, Jag behöfver höra ett guds ord, innan jag går vidare. (*Går in.*)

LILL-KLAS. Ska jag verkligen dö? Jag är riktigt rädd.

SANKTE-PER (*kommer in.*) Är du riktigt ensam nu, Lill-Klas?

LILL-KLAS. Hvem är det? Är det Sankte-Per?

SANKTE-PER. Är du riktigt ensam nu, frågar jag? Du var så morsknyss.

LILL-KLAS. Det är slut nu. Hjälp mig ut bara?

SANKTE-PER. Du är inte nyfiken på att dö nu längre?

LILL-KLAS. Hur det då blir, det får man ju alltid veta tids nog. Kan du inte släppa ut mig, när jag ber dig.

SANKTE-PER (*för sig*). Det gör mig ondt om gossen. Men han behöfver känna förskräckelsen. Annars blir det aldrig folk af honom. (*Till Lill-Klas*). Din stund är kommen, Lill-Klas. Var beredd på att dö. (*Han går in i kyrkan igen.*)

LILL-KLAS (*ensam*). Sankte-Per! (*Skriker*). Sankte-Per! Hjälp! — Det är ingen, som svarar mig. Har han gått eller har han aldrig varit här? Jag får försöka komma ihåg mina böner. (*Man hör honom mumla inne i säcken.*)

OXMOTAREN (*kommer. Det är en liten torr gubbe, alldeles hvitskäggig, med en piska i hand.*)

LILL-KLAS. Det är nå'n, som kommer. (*Mycket högt*). Ack, ack! Jag är så ung och ska redan till himmelriket.

OXMOTARN (*stannar*). Hvem var det, som talade?

LILL-KLAS. Ack, jag är så ung och skall redan i himmelriket.

OXMOTARN (*ser sig om*). Och jag, som är så gammal, kan inte komma dit.

LILL-KLAS. Knyt opp säcken och kryp in, så kommer du till himmelriket innan kvällen.

OXMOTARN. Är det någon i säcken?

LILL-KLAS. Ja, ja! Knyt opp! Men skynda dig!

OXMOTARN (*löser opp säcker*). Det var underligt. Är det här porten till himmelriket?

LILL-KLAS (*kryper ut*). Var säker på det. Här är porten. Vill du komma till himmelriket, så behöfver du bara krypa in. Jag ska knyta till. Det lofvar jag dig. Och se'n ska du bara inte säga ett ord, så ska allting gå efter önskan.

OXMNTARN. Om du visste, hvad jag längtat efter denna stund!

LILL-KLAS. Om du visste, hur glad jag är, att den inte har kommit!

OXMOTARN. Du gör mig den största tjänst, en människa kan göra en annan.

LILL-KLAS. Du också! Du också!

OXMOTARN. Du hjälper mig i min högsta nöd! Jag är så trött.

LILL-KLAS. Då hjälper vi ju hvarandra.

OXMOTARN. Men jag har en hel hjord med oxar och kor därute. Dem kan jag inte låta springa vilda på landsvägen.

LILL-KLAS. Kunde jag inte tro det? Alltid är det något, som håller. Men är det ingenting annat än det, så ska jag öfverta dem. Skynda dig bara och kryp in. Annars kanske någon kommer och hindrar oss.

OXMOTARN (*ger Lill-Klas piskan*). Här har du piskan! Men var snäll mot kräken. Å! Jag är så gammal, så gammal. (*Kryper i säcken, sticker opp hufvu't*). Var snäll mot kräken. Isynnerhet mot hvita bläsan. Hon är den raraste ko —

LILL-KLAS (*drar säcken öfver hufvudet på gubben och knyter till*). Ja, ja. Det ska nog bli bra. Husch! Jag trodde, han skulle ångra sig i sista stund. (*Till gubben*). Håll dig nu tyst, hvad som än händer. Nu går jag och inspekterar mina nya kreatur. (*Smäller med piskan*). Hopp alla mina oxar! (*Ut till höger I detsamma kommer Stor-Klas ut*).

STOR-KLAS. Nu slutar de snart därinne. Nu är det bäst, jag knallar mig i väg. (*Lyfter upp säcken*). Det var märkvärdigt, hvad den har blifvit lätt. — Det kommer sig af, att jag fått mitt samvete lättadt! — Kyrkan är en skön sak. Och det gjorde mig riktigt godt att höra ett Ave Maria. (*Han går ut*). Nu går arbetet som en dans.

(*Strax därpå öppnas kyrkdörren och tåget kommer ut. Genom den öppna dörren höras de sista tonerna af kyrksången. Skaran faller på knä och alla göra korstecknet. Så taga unga och gamla hvarandra i hand, och kören faller in.*)

(*Dansen fortsätter, där den nyss slutade. Under dansen komma prästen och klockarn och deltaga i dansen. Lätta tyllskyar täcka småningom scenen. Under detta går musiken öfver till potpourri af folkmarscher och danser. Härunder sker changement à vue. När tyllridåerna försvunnit, ser man vid sidan till vänster hälften af en bro, som går öfver en bred å. Innan det ännu blifvit ljust, ser man bakom tyllridån* STOR-KLAS *komma från höger med en säck på ryggen och gå fram på bron. Så lyfter han ner säcken och kastar ut den i ån samt försvinner.*

När det åter blir ljust på scenen, sitter LILL-KLAS *med piskan i hand, tittar ned i ån, sedan omkring sig.*) Ja — jag tror allt att jag trifs bättre ändå häroppe.

STOR-KLAS. (*Han ser inte Lill-Klas, utan vill gå förbi*).

LILL-KLAS (*nickar*). God afton, Stor-Klas.

STOR-KLAS. Hvad för slag! Har jag inte dränkt dig?

LILL-KLAS. Jo. Du kastade mig ju i ån för en liten stund se'n.

STOR-KLAS. Jag kan knappt tro mina sinnen (*Tar i honom*). Jo, detta är väl af kött och blod?

LILL-KLAS. Känn efter!

STOR-KLAS (*känner på honom*). Det har sin riktighet. Och ändå säger du, att jag kastade dig i nyss?

LILL-KLAS. Just det ja.

STOR-KLAS (*pekar utåt*). Hvad är det för oxar och kor, som går därborta?

LILL-KLAS. De är mina.

STOR-KLAS. Det var rara djur. Hvar har du fått dem ifrån?

LILL-KLAS. Det är sjökritter, både oxar och kor. Och nu ska du ha tack, för att du dränkte mig.

STOR-KLAS. Har du förtjänat på det också?

LILL-KLAS. Ja, det ser så ut, det. Jag var allt bra rädd, när jag låg i säcken, och jag hissnade riktigt, när jag hörde hur det susade om mig, när du nyss kastade mig i här. Jag sjönk genast till botten, men jag stötte mig inte. För där nere växer det allra finaste och mjukaste gräs. På det var det jag föll, och den skönaste jungfru, klädd i krithvita kläder och med en grön krans om sitt våta hår tog mig i hand och sa': »Är det du, Lill-Klas? Här ska du få några oxar och kor, och en mil längre bort åt vägen står en hel hjord, som du också ska få.» Men ser du — nu såg jag, att ån — den är ingenting annat än en landsväg för sjöfolket. Nere på botten körde de fram och tillbaka ända ut till hafvet och därifrån inåt landet, så långt som ån räcker. Det var så vackert därnere med blommor och grönt gräs, och fiskarna kilade om örona på mig alldeles som fåglarna här oppe.

STOR-KLAS. Det har jag då aldrig hört förr.

LILL-KLAS. Nej, för du har aldrig träffat någon förr, som har sett'et. Hvad människorna var vackra, och så'na kreatur det fanns där se'n.

STOR-KLAS. Men hvarför kom du genast tillbaka? Det skulle jag inte ha gjort? När det var så vackert där nere.

LILL-KLAS. Det var bara illmarighet af mig. — Hör du inte, att jag säger dig, att sjöjungfrun sa', att en mil uppåt landsvägen — och med landsvägen menar hon ån; ty hon kan ju inte komma nå'n ann'stans — står en hel hjord kreatur för min räkning. Jag vet ju, hur ån går i krokar än hit och än dit. Och då tänkte jag: det ska tusan gå den omvägen. Och så gick jag opp med detsamma. Och nu tänker jag gå tvärs öfver landet och så ner igen.

STOR-KLAS. Du har då också den mest omänskliga tur! Tror du, att jag också kan få sådana där sjökritter, om jag kommer ner på botten af ån?

LILL-KLAS. Ja naturligtvis. Det är så säkert som amen i kyrkan.

STOR-KLAS. Vill du inte hjälpa mig då?

LILL-KLAS. Inte orkar jag bära dig i en säck.

STOR-KLAS. Jag ska själf krypa i säcken, och du behöfver bara knuffa i mig.

LILL-KLAS. Vi ha ju ingen säck heller.

STOR-KLAS. Det ligger en säck på ryggen af tjuren därborta.

LILL-KLAS (*rifver sig i håret*). Ja, men — du har inte förtjänat, att jag gör dig en sådan tjänst.

STOR-KLAS. Åjo, gör det ändå, Lill-Klas. Jag ska aldrig be dig om något mer. Jag går efter säcken med detsamma. (*Ut höger.*)

LILL-KLAS. Öga för öga, står det i skriften. I dag mig och i morgon dig. (*Skrattar till.*)

STOR-KLAS (*kommer med säcken*). Får jag inte sjökritter, när jag kommer dit ner, då ska du ha smörj, när jag kommer tillbaka. Det lofvar jag dig.

LILL-KLAS (*lagar i orgning säcken*). Nu ska vi inte trampa hvarandra på tårna, sa' tuppen, när han kom in i stallet. Ska du krypa in nu?

STOR-KLAS (*kryper in*). Lägg i en sten också! Annars kan det hända, jag inte sjunker.

LILL-KLAS. Å, det går nog. Men kan jag tjäna dig med så litet. (*Lägger i en sten, knyter igen säcken.*)

STOR-KLAS (*i säcken*). Ge mig nu bara en duktig spark!

LILL-KLAS. Det ska jag ärligt göra. (*Sparkar i honom.*) Lycka på resan, Stor-Klas. (*Står och ser efter honom.*) Bubbelubbelupp, sa' det. Jag är rädd, han inte hittar några oxar. (*Går fram och tillbaka, hvisslar.*) Nu skulle jag vilja se Sankte Per. (*Skrattar för sig själf. För handen till fickan.*) Hvad är det här? Sankte Pers lergök. (*Blåser på den.*)

SANKTE-PER (*uppträder*).

LILL-KLAS. God dag, helgonet! Nu är det gjordt.

SANKTE-PER. Hvad för något?

LILL-KLAS (*stolt och glad*). Jag har krossat Stor-Klas.

SANKTE-PER. Mjuka tjänare.

LILL-KLAS. Tackar du mig inte? Du ville ju också krossa konom.

SANKTE-PER. Hvar har du honom?

LILL-KLAS (*pekar*). Där. Han kröp själf i en säck. Jag hjälpte honom bara med att stoppa en sten i och sparka honom utför. Plums, sa' det. Och ajö var han.

SANKTE-PER. Nej, nu går jag. Är det frukten af alla mina lärdomar?

LILL-KLAS. Det vet du väl bäst själf.

SANKTE-PER. Påstår du, att det är jag, som lärt dig sådant?

LILL-KLAS. Sa' du mig inte i skogen, att jag skulle »lurat honom till en dumhet så stor, att han hade slagit ihjäl sig själf?» Nu har jag gjort det. Är det inte bra då?

SANKTE-PER (*tar opp en stor röd silkesnäsduk och torkar sig i pannan*). Han lefver i oskyldighetens tillstånd. Han känner inte skillnad på godt

och ondt. (*Utom sig.*) Det var liknelsevis, begriper du.

LILL-KLAS (*funderar*). Liknelsevis. Nej, det begriper jag alls inte.

SANKTE-PER. Menar du verkligen, att du tänker skylla det här på mig?

LILL-KLAS. Ja visst! Eftersom det är du, som narrat mig.

SANKTE-PER. Det är farligt att lära lifvets visdom åt jordens narrar. (*Till Lill-Klas.*) Hvad tänker du nu göra?

(*I detsamma höras tonerna af marschen från folket, som firar midsommar.*)

LILL-KLAS. Jag tänker fira midsommar.

SANKTE-PER (*gör förtviflad korstecknet. I detsamma är tåget framme på scenen.*)

KAJSA (*kommer från andra sidan*). Jag har sökt dig hela dagen. Hvad gör du här?

LILL-KLAS. Vänta, ska du få höra. (*Fram mot tåget.*) God dag, god vänner!

SVEN ANTON. Vi känner inte dig.

LUDDE. Du ville inte veta af oss sist.

NISSE I BO. Du körde bort oss.

JONAS. Du sa' att du inte behöfde oss.

LILL-KLAS. Det sa' jag, för att lynnet rann på mig. Och allt det gamla! Visst behöfver man hvarandra alltid. Men nu ska jag säga er, hvad jag har gjort. Jag har befriat er från Stor-Klas. Han ligger där. (*Pekar.*) Och han kommer aldrig igen.

(*Förvåning. Mummel.*)

KLOCKARN. Och det har du gjort?

LILL-KLAS. Just jag. Alldeles ensam.

KLOCKARN. Då tror jag nästan, att folkets röst vänder sig en gång till. Hvad säger ni, godt folk, om vi skulle ge honom ett lefve?

ALLA. Bravo!

KLOCKARN. Lefve Lill-Klas, som har befriat oss från Stor-Klas! Lefve han!

ALLA (*omringa Lill-Klas*). Hurra!

LILL-KLAS. Nu är jag människa igen. (*Till Karin.*) Här har du mig igen! Nu kan vi börja lifvet.

SANKTE-PER. Hvad säger du åt mig då?

LILL-KLAS. Tack, goda helgonet, säger jag.

SANKTE-PER. Och därmed går du?

LILL-KLAS. Ja visst! In i lifvet.

(*Musiken spelar upp. Festtåget sätter sig i rörelse med Lill-Klas och Kajsa i spetsen.*)

SANKTE-PER (*ensam*). Och det här ska jag svara för i min omgifning! Det ska bli sista gången, som jorden lockar mig, det säger jag.

(*Det blir blixtsnabbt mörkt på scenen. I samma ögonblick springer strålringen fram i ljus kring hans hufvud. Starkt månsken glimmar fram. Älfvorna dansa fram på scenen med Tomten emellan sig.*)

SANKTE-PER. Hvilka komma där?

TOMTEN. Det är vi, som bo i hålor och berg, i skog och vatten, i dal och däld.

SANKTE-PER. Jaså, ni är också naturbarn?

TOMTEN. Det kan man kalla oss.

SANKTE-PER. Hvarför dansar ni här?

TOMTEN. Vi dansa af glädje öfver, att den gode segrat, och den onde är död.

SANKTE-PER. Är det Lill-Klas, ni kallar den gode?

TOMTEN. Ja. Ty han är kvick och glad. Stor-Klas var den onde. Ty han är butter och dum.

SANKTE-PER (*för sig*). Det blir bättre och bättre. (*Till skaran.*) Hvad vill ni mig?

TOMTEN. Vi känna dig icke. Men vi vilja tacka dig, som hjälpt den gode.

SANKTE-PER (*för sig, förtviflad*). Hela jorden håller ihop emot mig! (*Till skaran.*) Tacka mig då. Och låt det bli slut!

SKARAN (*sjunger*).

Det är trasten, som slår,
det är prasslet i snår.
Det är månskenets glans.
Det är midsommardans.

(*Skaran dansar. I detsamma hör man dån som af en åskknall. Skaran stannar förskräckt.*)

SANKTE-PER. Himmelen är emot mig också!

TOMTEN. Hvad var det?

SANKTE-PER. Det gällde inte er, mina barn. Det gällde mig. (*Ropar uppåt i otålig ton.*) Ja, jag kommer. Jag kommer.

(*Under detta har fonden förändrats, så att man ser himmelens trånga port, till hvilken leder en stege, allt omgifvet af skyar.*)

SANKTE-PER (*går fram mot stegen, tager fram sidennäsduken och slår andaktsfullt jordens stoft af sina fötter. Därpå vänder han sig om och viftar vemodigt afsked med näsduken åt skaran, som repeterar sången, under det att ridån sakta faller.*)

